

Huoltajien osallisuus ja kasvatusyhteistyö varhaiskasvatuksessa

Pinja Tikkanen

2023 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Huoltajien osallisuus ja kasvatusyhteistyö varhaiskasvatuksessa

Pinja Tikkanen
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2023

Pinja Tikkanen

Huoltajien osallisuus ja kasvatusyhteistyö varhaiskasvatuksessa

Vuosi 2023 Sivumäärä 43

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä erilaisia huoltajien osallisuutta lisääviä kasvatusyhteistyön menetelmiä työelämäkumppanin varhaiskasvatuksen yksiköissä on tällä hetkellä käytössä. Tutkimuskysymyksenä oli, minkälaisia huoltajien osallisuutta lisääviä kasvatusyhteistyön menetelmiä työelämäkumppanin varhaiskasvatuksen yksiköissä on käytössä. Tavoitteena oli muodostaa työelämäkumppanille kuvaa jo heillä käytössä olevista menetelmistä ja niiden mahdollisista korrelaatioista mm. päiväkodin kokoon tai maantieteelliseen sijaintiin. Tavoitteena oli myös tuottaa työelämäkumppanille uusia ideoita, joita he voisivat hyödyntää jatkossa suunnitellessaan huoltajien osallisuutta toiminnassaan. Kysely huoltajien osallisuuden liittyvistä menetelmistä jaettiin yhteensä 96 päiväkodinjohtajalle. Kysely oli määrällinen ja tiedonkeruu tapahtui strukturoiduilla kysymyksillä.

Opinnäytetyön tietoperustassa keskityttiin erityisesti tarkastelemaan huoltajien osallisuutta varhaiskasvatuksessa sekä kasvatusyhteistyötä ja näihin liittyviä teemoja. Lisäksi tarkasteltiin varhaiskasvatusta yleisesti sekä sitä ohjaavia lakeja ja määräyksiä.

Kyselyn perusteella voidaan todeta, että työelämäkumppanin päiväkodeissa hyödynnetään hyvin paljon erilaisia huoltajien osallisuutta lisääviä kasvatusyhteistyön menetelmiä. Tärkeimpänä nähtiin päivittäiset tuonti- ja hakutilanteet, joissa voidaan vaihtaa päivän kuulumiset sekä jakaa ideoita ja toiveita puolin ja toisin. Oli positiivista, että varhaiskasvatuksen arkea tehtiin näkyväksi useimmissa päiväkodeissa useilla eri tavoilla ja myös huoltajien toiveita ja ideoita pyrittiin tiedustelemaan usein eri tavoin. Kyselyssä nousi vahvasti esille myös nykypäivän perheiden kiireet ja haluttomuus sitoutua mihinkään säännölliseen toimintaan, mikä näkyi myös huoltajille järjestettävien tapahtumien vähäisyydessä.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö ja kasvatusyhteistyö on erittäin tärkeää nykypäivänä, kiireenkin keskellä. Moni huoltaja ja perhe hyötyisi tiiviistä yhteistyöstä ja se voisi helpottaa arkea niin kotona kuin varhaiskasvatuksessakin. Aihetta olisi mielenkiintoista jatkaa tekemällä esimerkiksi kysely työelämäkumppanin päiväkotien lasten huoltajille, jossa selvitettäisiin huoltajien näkemyksiä ja toiveita osallisuuteen liittyen.

Pinja Tikkanen

Parental Involvement and Educational Cooperation in Early Childhood Education

Year

2023

Pages

43

The purpose of this Bachelor's thesis was to find out methods that increase the involvement of parents in early childhood education. The research question was, what kind of educational cooperation methods that increase the involvement of parents are used in the early childhood education of the working life partner. The aim of the study was to compile information on the methods already in use and find out new concrete ways and ideas how parents could participate more in the actions of early childhood education.

The theoretical background of the study was based on early childhood education, parental involvement and educational co-operation in early childhood education. The data for this thesis were collected by an Internet inquiry. The study was quantitative and data collection took place with structured questions. The inquiry distributed to 96 kindergarden director, but we received only 23 responses.

Based on the inquiry, it can be concluded that the client's daycare centers use a lot of different methods that increase the involvement of parents. The most important were the daily encounters, where you can exchange the news of the day and share ideas and wishes on both sides. It was positive that the daily life of early childhood education was made visible in most kindergartens in several different ways and the wishes and ideas of the parents is asking in several different ways. The inquiry also highlighted the urgency of today's families and the reluctance to commit to any regular activity, which was also reflected in the lesser use of methods in joint events of parents.

Cooperation and educational cooperation with parents are very important nowadays, even in hectic times. Many parents and families would benefit from close cooperation, and it could make everyday life easier both at home and in early childhood education. It would be interesting to continue the topic by, for example, conducting an inquiry for the parents of the children of the client's daycare centers, in which the views and wishes of the parents regarding participation would be clarified.

Keywords: parental involvement, early childhood education, collaboration with parents, educational cooperation

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Opinnäytetyön työelämäkumppani	8
3	Varhaiskasvatus.....	8
3.1	Varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja määräykset	9
3.2	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	10
4	Kasvatusyhteistyö	11
4.1	Vuorovaikutus kasvatusyhteistyössä	12
4.2	Kasvatusyhteistyön muotoja.....	12
4.3	Kasvatusyhteistyön kehittäminen	14
5	Osallisuus	16
5.1	Huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa.....	16
5.2	Huoltajien osallisuuteen vaikuttavia tekijöitä	17
5.3	Huoltajien osallisuuden toteutuminen varhaiskasvatuksessa	18
6	Opinnäytetyön toteutus	19
6.1	Tarkoitus ja tavoite.....	19
6.2	Tutkimusmenetelmänä kvantitatiivinen tutkimus	19
6.3	Aineiston keruu.....	20
6.4	Aineiston analysointi.....	21
6.5	Luotettavuus ja eettisyys	22
7	Tulokset	24
7.1	Taustatietoa vastaajien päiväkodeista	24
7.2	Huoltajien osallisuutta lisäävien menetelmien käyttö päiväkodeissa	25
7.3	Päiväkodinjohtajien näkemyksiä huoltajien osallisuudesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä	29
8	Johtopäätökset	32
9	Pohdinta	33
	Lähteet.....	36
	Kuviot	38
	Liitteet	39

1 Johdanto

Vuonna 2018 valmistuneen uuden varhaiskasvatustalain (540/2018) myötä huoltajien osallisuutta on tullut painottaa aiempaa enemmän varhaiskasvatuksessa. Lakimuutoksen jälkeen myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on nostettu esille huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tärkeys. Yhteistyön tavoitteena on huoltajien ja henkilöstön yhteinen sitoutuminen lasten terveeseen ja turvalliseen kasvuun sekä kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Luottamuksen rakentaminen sekä tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus tukevat kasvatustyötä. (Opetushallitus 2022, 35.) Yhteistyötä huoltajien kanssa on ollut varmasti paljon jo ennen lakimuutostakin, mutta lain velvoittaessa, on varhaiskasvatukseen saatu yhtenäisempiä osallisuuteen ja yhteistyöhön liittyviä toimintamalleja ja käytänteitä.

Osallisuus on terminä haastava ja se sekoitetaankin usein osallistumiseen. Osallisuudella tarkoitetaan vaikuttamista oman elämän kulkuun, mahdollisuuksiin, toimintoihin ja yhteisiin asioihin. Osallisuus voi olla liittymistä, kuulumista, mukaan ottamista, osallistumista ja demokratiaa. (Isola ym. 2017, 3.) Moni huoltaja toivoo voivansa osallistua varhaiskasvatukseen, mutta on myös niitä, jotka eivät halua osallistua lainkaan ja voivat kokea tällaisen raskaana. Osallisuuden tuleekin olla vastavuoroista, eikä siihen voi pakottaa ketään. Se, mikä on varhaiskasvatuksen tärkein tehtävä - on tukea vanhempia ja huoltajia lasten kasvatuksessa. Olla mukana arjessa, sen hyvissä ja huonoissa hetkissä. Varhaiskasvatuksen halutaan olevan vanhemmuuden tukena, ei taakkana. Varhaiskasvatuksen henkilöstön ja lasten huoltajien toimiminen yhdessä edesauttaa ja rakentaa luottamuksellista ja vastavuoroista yhteistyösuhdetta. Parhaimmillaan avoin, kommunikoiava ja yhteistyöhön kutsuva varhaiskasvatusympäristö toivottaa huoltajan tervetulleeksi toimimaan osana lapsensa varhaiskasvatusyhteisöä.

Tämä opinnäytetyö toteutettiin määrällisenä tutkimuksena yhdessä työelämäkumppanin kanssa. Yhteistyökumppanina työssä toimi yksityinen varhaiskasvatusta tarjoava toimija. Opinnäytetyön aihe, huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa, nousi työelämäkumppanin tarpeista kehittää heidän toimintaansa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä erilaisia huoltajien osallisuutta lisääviä kasvatusyhteistyön menetelmiä työelämäkumppanin varhaiskasvatuksen yksiköissä on tällä hetkellä käytössä. Tutkimuskysymyksenä oli, minkälaisia huoltajien osallisuutta lisääviä kasvatusyhteistyön menetelmiä työelämäkumppanin varhaiskasvatuksen yksiköissä on käytössä. Tavoitteena oli muodostaa työelämäkumppanille kuvaa jo heillä käytössä olevista menetelmistä ja niiden mahdollisista korrelaatioista mm. päiväkodin kokoon tai maantieteelliseen sijaintiin. Tavoitteena oli myös tuottaa työelämäkumppanille uusia ideoita, joita he voisivat hyödyntää jatkossa suunnitellessaan huoltajien osallisuutta toiminnassaan.

2 Opinnäytetyön työelämäkumppani

Tämän opinnäytetyön työelämäkumppanina toimi yksityinen varhaiskasvatusta tarjoava toimija. Toimijan yksityisyyden vuoksi opinnäytetyössä ei esitellä työelämäkumppania tarkemmin, jotta toivottu anonyymiys säilyy.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) on kerännyt tietoa Suomessa järjestettävästä varhaiskasvatuksesta, niin yksityisestä kuin kuntienkin järjestämästä. Vuonna 2019 Suomessa oli yhteensä 3617 päiväkotimuotoista varhaiskasvatusta tarjoavaa toimipaikkaa. Näistä 2624 (72,5 %) oli kunnallisia päiväkoteja ja 993 (27,5 %) oli yksityisten toimijoiden päiväkoteja. (Karvi 2019.)

Vuonna 2019 yksityisiä varhaiskasvatuksen palveluntuottajia oli yhteensä 468, joista yrityksiä oli 259 ja yhdistyksiä 209. Yksityisistä varhaiskasvatuksen palveluntuottajista 393:lla (84 %) oli vain yksi päiväkotikoti, kun taas 75:llä (16 %) oli enemmän kuin yksi päiväkotikoti, jolloin voidaan puhua ketjusta. Vuonna 2019 suurimmalla yksityisellä palveluntuottajalla oli 177 päiväkotia, mikä oli 17,8 % kaikista yksityisistä päiväkodeista. (Karvi 2019.)

Yksityistä varhaiskasvatusta koskee sama lait, laatuvaatimukset ja henkilöstömitoitukset kuin kunnallistakin. Kunta myös valvoo yhtä lailla myös yksityisiä päiväkoteja. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.) Yksityiset päiväkodit eroavat kuitenkin kunnallisista päiväkodeista usein muun muassa erilaisten painotusten myötä. Monet yksityiset päiväkodit ovat painottaneet toimintaansa esimerkiksi liikuntaan, kieliin tai taiteeseen.

3 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulujärjestelmää. Se on suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksella on useita eri tehtäviä, joista tärkeimpinä voidaan nostaa esille lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen sekä lasten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy. Varhaiskasvatus tukee huoltajia lasten kasvatuksessa ja mahdollistaa samalla vanhempien työssä käymisen. (Opetushallitus 2023.)

Varhaiskasvatusta voidaan toteuttaa päiväkotitoimintana, perhepäivähoitona tai avoimena varhaiskasvatustoimintana kuten perhekerhoina. Nämä kaikki toiminnat eroavat toisistaan, mutta ovat kuitenkin perusajatukseltaan samanlaisia ja toteuttavat samoja tavoitteita lasten kasvatuksen, opetuksen ja hoidon osalta. (Opetushallitus 2023.) Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaisesti kaikilla lapsilla on oikeus subjektiiviseen päivähoito-oikeuteen Suomessa. Varhaiskasvatuspalveluiden tulee olla kaikille perheille avoimia ja saavutettavissa.

Varhaiskasvatuksen laatuun ja vaikuttavuuteen on kiinnitetty viime vuosina yhä enemmän huomiota, sillä sen nähdään liittyvän kiinteästi kokemuksiin hyvästä lapsuudesta. Varhaiskasvatuksen vaikuttavuudella tarkoitetaan varhaiskasvatuksen myönteisiä vaikutuksia niin lapsille, huoltajille, varhaiskasvatuksen järjestäjille kuin koko yhteiskunnallekin. Varhaiskasvatuksen myönteiset vaikutukset voivat toteutua kuitenkin vain silloin, kun varhaiskasvatus on riittävän laadukasta. Laadukas varhaiskasvatus mahdollistaa lapselle kehittymistä, oppimista ja uusien asioiden kokemista sekä vaikuttaa osaltaan myös pitkällä aikavälillä lapsen tulevaisuuteen kuten koulumenestykseen ja elämänhallintaan erityisesti heikommista sosioekonomisista taustoista tulevilla lapsilla. Laadukkaaseen varhaiskasvatukseen liittyy yksilöllinen ja oikea-aikainen tuki, jolla on mahdollista ehkäistä erilaisten haasteiden ja ongelmien muodostumista ja kasvamista kuten syrjäytymistä. Varhaiskasvatus on siis monin tavoin ennaltaehkäisevää toimintaa. Onkin siis merkityksellistä, mitä varhaiskasvatuksen arjessa tapahtuu ja miten varhaiskasvatuksen järjestelmät ohjaavat ja tukevat kaikkea toimintaa. (Karila 2016, 9, 13; Repo 2019, 17.)

Laadukkaaseen varhaiskasvatukseen liittyy hyvin kiinteästi varhaiskasvatuksen henkilöstön osaaminen. Suomessa varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on korkeatasoista osaamista, joka luo hyvät edellytykset lasten kehitykselle ja oppimiselle. Varhaiskasvatuksen henkilöstön kouluttamisella on todettu olevan vaikutusta välillisesti lasten oppimiseen ja kehittymiseen, jonka vuoksi osaavaan ja ammattitaitoiseen henkilöstöön tulee panostaa myös jatkossa. (Karila 2021, 72-73.) Uuden varhaiskasvatustlain (540/2018) mukaiset varhaiskasvatuksen henkilöstörakennetta koskevat muutokset tulevat voimaan vuoteen 2030 mennessä. Näiden muutosten tavoitteena on tuoda paremmin esiin henkilöstön koulutukseen pohjautuvaa osaamista ja mahdollistaa moniammatillista yhteistyötä entistä paremmin myös varhaiskasvatuksessa.

3.1 Varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja määräykset

Varhaiskasvatusta ohjaa useat eri lait ja asetukset, tärkeimpänä varhaiskasvatustlain. Varhaiskasvatustlain (540/2018) mukaan varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatustlain määrittää tavoitteet varhaiskasvatukselle. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on mm. edistää lasten ikätaidoista kehitystä, kasvua ja hyvinvointia, tukea oppimisen edellytyksiä ja toteuttaa leikkiä, liikkumista ja taiteisiin perustuvaa pedagogista toimintaa. Lisäksi varhaiskasvatustlaissa säädetään mm. lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen tuottamisesta ja järjestämisestä sekä henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista ja mitoituksista. Varhaiskasvatustlakia sovelletaan niin kunnalliseen kuin yksityiseenkin päiväkotitoimintaan ja perhepäivähoitoon. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023.)

Varhaiskasvatustlain lisäksi varhaiskasvatusta ohjaa muun muassa Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta (753/2018), Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus (890/2022) sekä Laki

yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011). Varhaiskasvatukseen liittyy kiinteästi myös Laki lasten kanssa työskentelevien rikostausta selvittämisestä (504/2002) sekä Lastensuojelulaki (417/2007). (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023.) Myös Hallintolakia sekä Lakia viranomaisen toiminnan julkisuudesta sovelletaan varhaiskasvatukseen. (Opetushallitus 2022, 15).

Myös YK:n yleissopimusta lapsen oikeuksista (60/1991) voidaan pitää ohjenuorana varhaiskasvatuksen taustalla. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti jokaisella lapsella on oikeus elämään ja kehittymiseen ja lisäksi sopimus velvoittaa turvaamaan lapsille oikeudet huolenpitoon ja suojeluun. Sopimus myös määrittää, että lapsen etu on huomioitava ja lapsella on oikeus osallistua itseään koskevaan päätöksen tekoon. Sopimuksen mukaisesti lapsia ei saa myöskään syrjiä.

Opetushallituksen määrittämät Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrittävät pitkälti varhaiskasvatusta ja kuinka sitä toteutetaan. Sekä paikalliset että lasten varhaiskasvatussuunnitelmat perustuvat Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Valtakunnallisen ohjeistuksen tarkoitus on luoda yhdenvertaiset edellytykset varhaiskasvatukselle ja siihen osallistuvien lasten kasvuun, kehittymiseen ja oppimiselle. Esiopetus on myös osa varhaiskasvatusta ja sitä säätelee perusopetuslaki. Esiopetusta ohjaa Opetushallituksen määräyksenä annettu Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. (Opetushallitus 2022, 7.)

3.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tarkoituksena on tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä yhdenvertaisesti koko maassa. Siinä määritetään toteuttamisen keskeisistä tavoitteista ja sisällöistä sekä niin huoltajien kuin muidenkin sidosryhmien kanssa tehtävästä yhteistyöstä sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. (Opetushallitus 2022, 8.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa painotetaan huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tärkeyttä. Luottamuksellinen ilmapiiri, avoin ja tasa-arvoinen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus tukevat kasvatusyhteistyötä ja mahdollistaa lasten parhaan mahdollisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämisen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan hyvä yhteistyö on vuorovaikutteista, mutta toteutuakseen se edellyttää aktiivisuutta varhaiskasvatuksen henkilöstöltä. Yhteistyössä on huomioitava perheiden moninaisuus sekä jokaisen lapsen ja perheen yksilöllisen tarpeet ja toiveet. (Opetushallitus 2022, 35-36.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti jokaiselle varhaiskasvatuksen piirissä olevalle lapselle tulee tehdä henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Suunnitelmaa tehtäessä on erittäin tärkeää kuulla myös lapsen huoltajien näkemyksiä lapsen kehityksen ja oppimisen vaiheista sekä ryhmässä toimimisen taidoista. Suunnitelmaan asetetaan myös tavoitteet, joita asetettaessa on myös tärkeää ottaa huomioon huoltajien näkemykset lapsen

hyvinvoinnista, kehityksestä, oppimisesta ja mahdollisista tuen tarpeista. (Opetushallitus 2022, 10.)

Varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen yhteistyössä on yksi huoltajien osallisuuden muodoista, joita varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa nostetaan esille. Huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua monipuolisesti varhaiskasvatuksen toiminnan kehittämiseen ja arviointiin yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa. Yhteistyö voi parantaa paitsi henkilökunnan ja huoltajien välejä, myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta. Nykypäivänä on monia keinoja mahdollistaa huoltajien osallisuutta varhaiskasvatuksessa esimerkiksi erilaisten tietoteknisten sovellutusten myötä. (Opetushallitus 2022, 36.)

4 Kasvatussyhteistyö

Varhaiskasvatuslain (540/2018) 3 §:n mukaan yksi varhaiskasvatuksen tavoitteista on ”Toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.” Kasvatussyhteistyötä eli yhteistyötä lapsen vanhempien tai huoltajien kanssa voidaan toteuttaa monin eri keinoin varhaiskasvatuksen yksiköissä. Tyypillisimpiä näistä ovat varmasti päivittäiset kuulumisten vaihdot hakutilanteissa, lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyvät keskustelut, vanhempainillat ja erilaiset tapahtumat kuten kevät- ja joulujuhlat.

Suomessa varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus muodostavat lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta tiiviin kokonaisuuden, ja erityisesti näiden siirtymävaiheissa tehdään yhteistyötä huoltajien kanssa. Siirtymävaiheiksi määritellään varhaiskasvatuksen aloittaminen, ryhmävaihdot, varhaiskasvatuspaikan vaihtuminen, esiopetukseen siirtyminen ja sieltä edelleen kouluun siirtyminen. Siirtymien tulee olla lapsen edun mukaisia ja niiden on hyvä olla suunnitelmallisia ja strukturoituja. Siirtymissä voidaan hyödyntää mm. varhaiskasvatuksessa kertyneitä dokumentteja, joissa kuvataan lapsen kehitystä ja oppimista. Tietoa voidaan siirtää eteenpäin voimassa olevia säädöksiä noudattaen. (Opetushallitus 2022, 19-20.)

Hyvä yhteistyö varhaiskasvatuksen ja huoltajien välillä helpottaa siirtymätilanteiden lisäksi myös päivittäistä toimintaa ja päivittäisiä siirtymätilanteita. Avoin ja luottamuksellinen vuorovaikutus tukee lapsen kasvua ja kehitystä sekä siirtymiä kodin ja varhaiskasvatuksen välillä. Huoltajien ja varhaiskasvattajien välinen kommunikointi heijastuu suoraan myös lapsen toimintaan. (Rutanen ja Laaksonen 2020, 369.)

4.1 Vuorovaikutus kasvatusyhteistyössä

Hyvä vuorovaikutus on tärkeä tekijä kasvatusyhteistyössä, kuten missä tahansa muussakin yhteistyössä. Jotta vuorovaikutuksen on mahdollista muodostua ja syventyä, edellyttää se henkilöstöltä aloitteellisuutta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten ihmisten kohtaamiseen. Hyvä kasvatusyhteistyö rakentuu avoimella ja kunnioittavalla asenteella. (Opetushallitus 2022, 35.) Varhaiskasvatuksen opettajan ammattieettisissä ohjeissa (2020, 6) korostetaan vuorovaikutuksen olevan opettajan työn keskeinen osa-alue. Varhaiskasvatuksessa toimitaan yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa ja heidät tulee kohdata tasavertaisesti. Yhteisessä kasvatustehtävässä tulee huomioida niin lapsen yksilöllinen kehitys ja tarpeet, kuin perheidenkin tarpeet ja moninaisuus. Luottamuksen rakentamisella ja vuorovaikutuksella muodostetaan kasvatusyhteistyön perustaa. (Opetushallitus 2022, 19.) Luottamus ei kuitenkaan synny hetkessä, vaan rakentuu hiljalleen. Merkittävä tekijä luottamuksen syntymiselle on aito kohtaaminen. Tämä vaatii henkilöstöltä kykyä kuunnella huoltajia aidosti ja olla läsnä tapaamishetkillä.

Kun kasvatusyhteistyön perusta eli luottamus ja vuorovaikutus ovat kunnossa, kasvatusyhteistyöllä on mahdollisuus laajentua ja syventyä. Kasvatusyhteistyö aloitetaan aina lapsen tarpeista ja lapsen edun toteutumisesta. Lapsen elämäntilanne kohdataan ja jaetaan avoimessa vuorovaikutuksessa henkilöstön ja huoltajan kesken. (Heinonen ym. 2016, 226.) Sujuva vuorovaikutus on tärkeä osa varhaiskasvatusta, jotta lapsen etu toteutuu ja mahdollisesti esille nousevista hankalammistakin asioista pystytään puhumaan huoltajien kanssa avoimesti.

4.2 Kasvatusyhteistyön muotoja

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö koostuu monista erilaisista yhteistyön muodoista, joilla on erilaisia tarkoituksia ja tavoitteita (Opetushallitus 2022, 36). Yhteistyötä voidaan jaotella monin eritavoin erilaisiin ryhmiin esimerkiksi toimintatapojen tai päämäärien myötä. Kuten alla olevasta kuvioista (kuvio 1) nähdään, keinoja yhteistyöhön on todella paljon. Jokaisessa varhaiskasvatusyksikössä on tärkeää löytää sopivat keinot heidän arkeen ja heidän perheille. Monipuolinen, mutta asiallinen ja perusteltu menetelmien käyttö ja hyödyntäminen voi saada aikaan toimivan yhteistyön niin huoltajien ja kasvattajien välille kuin myös huoltajien keskenkin.

Kuvio 1: Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön eri muotoja (mukailen Lamminen, 2018).

Varhaiskasvatus alkaa usein tutustumiskäynnillä varhaiskasvatusyksikköön. Tutustumiskäynneillä lapsen huoltajat usein havainnoivat päiväkotia ja henkilöstön toimintaa, ja arvioivat samalla kuinka oma lapsi sopeutuu paikkaan. Rutasen ja Laaksosen (2020, 358) tutkimuksessa oli tullut ilmi, että jo nämä tutustumiskäynnit ovat osalle huoltajista tärkeitä yhteistyötä ja luottamusta ajatellen. Useasti toistuvilla tai pidempikestoisilla tutustumiskäynneillä suhdetta ja luottamusta on mahdollista rakentaa nopeammin, kun taas lyhyillä tai yksittäisillä käynneillä luottamus ja yhteistyö voi jäädä hyvinkin pintapuoliseksi.

Tutustumiskäynnin yhteydessä tai ensimmäisten hoitopäivien aikana pidetään yleensä aloituskeskustelu. Keskustelussa huoltajille annetaan mahdollisuus kertoa henkilöstölle tärkeitä asioita lapsesta. Keskustelulle ja kysymyksille tulee varata riittävästi aikaa, jotta voidaan tutustua paremmin lapseen ja perheeseen. Tutustumiskäyntien ja aloituskeskustelun myötä ryhdytään rakentamaan luottamusta ja vuorovaikutusta perheen ja varhaiskasvatuksen välille. (Heinonen ym. 2016, 226.) Aloituskeskustelussa arvostetaan kuulluksi tulemistä ja perheiden ja lasten erilaisten tarpeiden joustavaa huomioimista ja niiden sopimuksista kiinni pitämistä (Rutanan & Laaksosen 2020, 358-359). Aloituskeskustelujen lisäksi on tärkeää varata aikaa myös myöhemmin keskusteluille huoltajien kanssa. Tyypillisiä keskusteluja ovatkin varhaiskasvatussuunnitelman yhteydessä käytävät keskustelut sekä päivittäiset tapaamiset.

Lapsen tuonti- ja hakutilanteissa huoltajat kohdataan päivittäin ja siinä jaetaan lapsen päivittäiset tapahtumat ja kokemukset. Positiiviset viestit ja keskustelut ovat tärkeässä osassa huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä ja muodostettaessa luottamuksellista ja positiivista vuorovaikutusta. (Opetushallitus 2022, 36.)

Nykypäivänä viestintää ja tiedottamista voidaan toteuttaa monin eri tavoin ilman kohtaamista tai varhaiskasvatuksen yksikössä paikan päällä käymistä. Viestintää voidaan hoitaa sähköisesti esimerkiksi tekstiviestein, sähköisillä viikko- tai kuukausikirjeillä tai blogin välityksellä. Myös Opetushallituksen määrittämässä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022, 36) mainitaan, että huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Nykypäivänä monissa varhaiskasvatuksen yksiköissä onkin käytössä erilaisia sähköisiä sovelluksia kuten Daisy tai TietoEdu. Näiden kautta huoltajat voivat ilmoittaa lastensa hoitoajat, voidaan lähettää viestejä molemmin puolin sekä luoda sähköisiä kyselyjä esimerkiksi loma-aikojen hoidontarpeista. Repo ym. (2019, 71) tutkivat varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumista päiväkodeissa. Heidän mukaansa varhaiskasvatuksen laatua heikentää osittain henkilöstön tieto- ja viestintäteknologian heikohko osaaminen.

Varhaiskasvatuksessa jokaiselle lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Suunnitelmat tehdään yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa ja varhaiskasvatuksen puolelta suunnitelman laatii varhaiskasvatuksen opettaja. Suunnitelmaan kirjataan tavoitteet sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 23 §.) Samoin siinä tulee tunnistaa lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet. Laadinnassa huomioidaan henkilöstön ja huoltajien näkemykset, sekä lisäksi lapsen toiveet ja mielipiteet selvitetään ikätasoisesti suunnitelmaa varten. Tarvittaessa sovitaan mahdollisista tuen tarpeista ja hyödynnetään moniammatillista tiimiä suunnitelman laatimisessa. Varhaiskasvatussuunnitelma arvioidaan ja päivitetään vähintään kerran vuodessa. (Opetushallitus 2022, 9-11.)

Kasvatusyhteistyön muotoja ovat myös vanhempainillat ja erilaiset tapahtumat, kuten koko perheen toimintaillat, kevät- ja joulujuhlat tai avointen ovien päivät. Näissä huoltajille tarjotaan mahdollisuus verkostoitua toisten huoltajien ja perheiden kanssa. Tällaisissa tilanteissa ollaan paremmin vuorovaikutuksessa muiden huoltajien kanssa verrattuna päivittäisiin lasten tuonti- ja hakutilanteisiin, jolloin monella vanhemmalla on kiire esimerkiksi omiin töihin. Yhteisellä toiminnalla vahvistetaan yhteisöllisyyttä. Paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa kuvataan tarkemmin huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteet ja käytännöt. (Opetushallitus 2022, 37.)

4.3 Kasvatusyhteistyön kehittäminen

Rutasen ja Laaksosen (2020) tutkimuksessa selvitettiin kasvatusyhteistyön kehittämistä. Tutkimuksen tulosten perusteella varhaiskasvatuksessa olisi hyvä järjestää enemmän avoimia tilaisuuksia, joihin huoltajat voisivat osallistua ja tutustua paremmin lastensa arkeen

varhaiskasvatuksessa. Tämän myötä varhaiskasvatus tulisi tutummaksi huoltajille ja kasvatusyhteistyö voisi saada parempia lähtökohtia. Myös teknologian kuten kuvien ja videoiden käyttöä suuremmissa mittakaavassa pidettiin hyödyllisenä ajatellen huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä ja varhaiskasvatuksen arjen näkyväksi tekemistä.

Eskelisen (2020) tutkimuksessa taas tarkasteltiin huoltajien näkemyksiä heidän osallisuudestaan ja erityisesti sähköisten alustojen hyödyntämisestä osallisuuden työkaluna varhaiskasvatuksessa. Huoltajat toivoivat yhtä monipuolista alustaa, mistä löytyisi kaikki tarvittava tieto. Sähköisiltä alustoilta toivottiin erityisesti helppokäyttöisyyttä, selkeyttä ja toimivuutta sekä erilaisia palautekanavia eri tasoille. Myös etäosallistumisen mahdollisuutta toivottiin esimerkiksi vanhempainiltoihin.

Päiväkotien henkilöstön rakennemuutos tulee voimaan koko maassa 1.1.2030, jolloin ryhmän rakenne tulee lain mukaisesti koostua seuraavasti ”Henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus.” (Varhaiskasvatuslaki 540/2022, 37 §.) Varhaiskasvatuksen sosionomin yhtenä keskeisenä työtehtävänä on perheiden kanssa tehtävä yhteistyö, joka sisältää mm. huoltajien osallisuuden vahvistamisen ja palveluohjauksen. Varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtäviin liittyy kiinteästi perheiden hyvinvoinnin edistäminen ja hyvinvoinnin riskitekijöiden tunnistaminen. (Talentia 2023.) Tulevaisuudessa siis varhaiskasvatuksen sosionomit vastaavat varhaiskasvatuksen opettajia enemmän perheiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

Jokisen ja Niemisen (2019) julkaisussa Varhaiskasvatuksen tulevaisuuskuva 2040, on kuvattu, miltä varhaiskasvatus tulee näyttämään 2040-luvulla. Tutkimuksen mukaan varhaiskasvatuksessa on käytössä uusinta mahdollista teknologiaa ja kehittyneiden virtuaalimaailmojen avulla toimintaa viedään lasten koteihin, jopa niin että lapsi pystyy osallistumaan täysipainoisesti varhaiskasvatukseen myös kotoa käsin. Lapsilla voi olla käytössä myös älyrannekkeet, jotka mittaavat mm. lapsen liikkumista ja nukkumista ja huoltajat voivat seurata rannekkeen antamaa tietoa myös varhaiskasvatuspäivän aikana reaaliajassa. Tulevaisuuskuvuissa nähdään, että yritykset ovat lähteneet tuotteistamaan varhaiskasvatusta ja huoltajille on saatavilla erilaisia sovelluksia ja ohjelmia, joiden avulla he voivat osallistua paremmin varhaiskasvatuksen arkeen. Varhaiskasvatus nähdään myös nykyistä yhteisöllisempänä, jossa huoltajien rooli on selkeästi suuremmissa roolissa kuin tänä päivänä. Varhaiskasvatuksen ympärille on kehitetty erilaisia konsepteja kuten kerhoja ja kahviloita, joissa huoltajat voivat viettää aikaa lasten kanssa varhaiskasvatuksen lomassa. (Jokinen & Nieminen 2019, 23-28.) Tarkasteltaessa huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön nykytilannetta ja tulevaisuuskuvia, voidaan huomata, että molemmissa nousee esille teknologian hyödyntäminen sekä varhaiskasvatuksen arjen näkyväksi tekeminen ja yhteisöllinen elämäntapa.

5 Osallisuus

Osallisuus on abstrakti ja moniulotteinen käsite, jolle ei ole vakiintunut laajasta käytöstä huolimatta yhtenäistä määritelmää (Vuorenmaa 2016, 19-20). Osallisuuden käsite sekoitetaan usein myös osallistumiseen. Osallistuminen on mukana olemista toisten suunnittelemassa tai määrittelemässä toiminnassa tai tilanteessa, kun taas osallisuus vaatii osallistumisen lisäksi toimintaa ja vaikuttamista- se mahdollistaa kokemuksen siitä, että voi vaikuttaa omaan toimintaan ja elämään. Osallisuus on kuulluksi tulemistä, mielipiteen ilmaisemista, vaikuttamisen mahdollisuutta, kuulumista yhteisöön tai yhteiskuntaan sekä toimintaa. Osallisuuden kokemus on yksilöllinen tunne, joten samaan toimintaan osallistuneiden henkilöiden osallisuuden kokemus voi erota. Myös tämän myötä osallisuuden käsite saa monesti hyvin erilaisia määritelmiä. (Kivinen, Vanjusov & Vornanen 2020, 268-269.) Osallisuuden mittaamisen on katsottu olevan haastavaa, mutta siihen on kehitetty kymmenen kysymyksen sarja, joilla osallisuuden kokemuksia voidaan mitata ainakin sosiaalipalvelujen asiakkailta (Isola ym. 2017, 53-55).

Osallisuutta on kuvattu usein erilaisilla hierarkia, tikapuu- tai porrasmalleilla. Tyypillisesti alimmilla tasoilla osallisuus ei toteudu ja ylemmillä tasoilla osallisuus ilmenee mielipiteiden ja palautteen huomioimisena sekä lisäksi voi olla yhteistoiminnallista kehittämistä. Kaikkein korkeimmalla tasolla edellisiin lisätään vielä yhdenvertainen dialogi. Osallisuuden ulottuvuudet on jaettu myös neljään osaan ministeriöiden ja kuntaliiton toimesta. Ensimmäinen osa on tieto-osallisuus, jonka mukaan asiakkaan on saatava palveluista tietoa helposti eri kanavista ja mahdollisuus palautteenantoon on oltava. Suunnitteluosallisuus tarkoittaa asiakkaan mukaan ottamista suunnitteluvaiheisiin, kun taas päätösosallisuus on päätösvallan ja vastuun jakamista sekä päätöksentekoon annettavaa tukea. Toimitaosallisuudessa asiakas on mukana yhdenvertaisena. (Kivinen ym. 2020, 271-273.) Kun osallisuutta lisäävät keinot pystytään tunnistamaan, on sen jälkeen mahdollista suunnitella, arvioida ja kehittää toimintaa, jossa osallisuuden edistämistä on mahdollista toteuttaa (Isola ym. 2017, 5).

5.1 Huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuslain (540/2018) 20 §:ssä määritellään, että ”Lapsen vanhemmille tai muille huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lapsille ja heidän vanhemmilleen tai muille huoltajilleen on toimipaikassa järjestettävä säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin”. Varhaiskasvatuslain (540/2018) myötä huoltajien osallistumismahdollisuuksia laajennettiin koskemaan oman lapsen asioiden lisäksi koko varhaiskasvatusta (Heinonen ym. 2016, 230).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022, 32) todetaan, että osallisuutta edistetään, ottamalla huoltajat mukaan suunnitteluun, arviointiin ja toteutukseen. Revon ym. (2019, 74)

mukaan, päiväkotien johtajat kokevat, että vuoden 2018 varhaiskasvatussuunnitelman myötä huoltajien osallisuus on vahvistunut. Esiopetuksen opetussuunnitelmassakin korostetaan huoltajien osallisuuden tärkeyttä. Huoltajia kuullaan, heidän antama palaute ja mielipiteet huomioidaan ja toimintaa kehitetään niiden pohjalta. Huoltajat otetaan mukaan suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan esiopetuksen toimintaa aivan kuten varhaiskasvatuksessa. (Opetushallitus 2014, 13-14.)

Osallisuus määritellään usein tunteeksi vaikutusmahdollisuuksista ja siitä, että kuulutaan johonkin ja tullaan kuulluksi. Varhaiskasvatuksessa osallisuuden kokonaisuuteen liitetään kiinteästi toimiva vuorovaikutus, kasvatusyhteistyö huoltajien kanssa ja toimintakulttuuri. Huoltajien osallisuudella voidaan parantaa lasten hyvinvointia, sekä lisätä yhteisöllisyyttä. (Heinonen ym. 2016, 229-230.) Kokonaisuudessaan voidaankin sanoa, että varhaiskasvatuksen laatu paranee huoltajien osallisuudella (Vlasov ym. 2018, 61). Varhaiskasvatuksen opettajan ammattieettisissä ohjeissa (2020, 10) muistutetaan varhaiskasvatuksen opettajia huomioimaan, että huoltajien osallisuus varmistetaan vähintään lasta koskevassa yhteistyössä.

5.2 Huoltajien osallisuuteen vaikuttavia tekijöitä

Huoltajien osallisuuteen varhaiskasvatuksessa voi vaikuttaa useat eri tekijät. Taustalla voi vaikuttaa niin perheen taustatekijät, perheen nykytilanne kuin eri palveluihinkin liittyvät tekijät. Perherakenne, vanhempien ikä, koulutustausta ja työtilanne sekä terveydentila voivat olla osaltaan vaikuttamassa huoltajien osallisuuteen. Perherakenteen yhteydestä vanhempien osallisuuteen on saatu vain vähän tietoa, mutta on kuitenkin todettu, että kahden vanhemman taloudessa osallisuus on vahvempaa kuin yhden vanhemman taloudessa. Myös lapsen kanssa eri osoitteessa asuvien isien osallisuuden on katsottu olevan heikompaa kuin lapsen kanssa asuvien. Huoltajien hyvän terveyden tilan, ja erityisesti psyykkisen terveyden, on katsottu olevan yhteydessä vahvempaan osallisuuteen, kun taas huoltajien iällä, koulutustasulla tai työtilanteella ei ole voitu osoittaa olevan selvää yhteyttä osallisuuteen. Perheen nykytilanteella, kuten huolilla, stressillä tai muilla hankaluuksilla perheen arjessa on katsottu olevan heikentävä vaikutus huoltajien osallisuuteen. Vastakohtaisesti taas sujuva ja toimiva arki sekä sosiaaliset suhteet luovat mahdollisuuksia myös vahvemmalle osallisuudelle. (Vuorenmaa 2016, 32-35.)

Yllä kuvattujen tekijöiden vaikutuksista huoltajien osallisuuteen on saatu kohtalaisen ristiriitaista tietoa. Voidaan kuitenkin katsoa, että on hyödyllistä tietää perheestä, ja sen taustoista, kun tarkastellaan huoltajien osallisuutta ja sen toteuttamista esimerkiksi varhaiskasvatuksessa. Näitä osallisuuteen liittyviä tekijöitä voidaan hyödyntää perheiden hyvinvoinnin tukemisessa ja huoltajien osallisuuden vahvistamisessa. (Vuorenmaa 2016, 37.)

5.3 Huoltajien osallisuuden toteutuminen varhaiskasvatuksessa

Kansallisen koulutuksen arviointikeskus on arvioinut varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toteutumista päiväkodeissa. Tutkimuksen mukaan lasten varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluihin osallistutaan hyvin, mutta muutoin huoltajien osallistuminen varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin on hyvinkin vähäistä. Vähäisen osallisuuden voidaan katsoa johtuvan joko haluttomuudesta osallistua tai tietämättömyydestä, kuinka osallistua. Tutkimuksessa nousi kuitenkin esille yksittäiset tapahtumat, joissa osallisuutta on koettu ja myös vanhempaintoimikunta on nostettu esille osallisuuden mahdollistajana. (Repo ym. 2019, 107, 129-131.)

Anttilan (2019, 59-62) tutkimuksen mukaan huoltajat ottavat mielellään osaa juuri omaa lasta koskeviin asioihin, eli esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluihin tai ovensuukeskusteluihin, mutta osallisuus koko ryhmää koskeviin asioihin on vähäisempää. Huoltajat kuitenkin pitävät tutkimuksen mukaan jonkin verran tärkeänä mahdollisuutta vaikuttaa varhaiskasvatukseen ja osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun. Kuitenkin esimerkiksi huoltajien kiireen todettiin olevan yksi tekijöistä, joka vähentää huoltajien osallisuutta. Anttilan tutkimuksessa varhaiskasvattajat nostivat esille myös sen, että moni huoltaja ei halua puuttua varhaiskasvatuksen arkeen, sillä he luottavat ammattilaisten toimintaan. Tutkimuksessa nähtiin myös selvä yhteys huoltajien osallisuuden ja lapsen osallisuuden välillä. Huoltajien osallisuus tuleekin nähdä positiivisena asiana, ja siihen tulee kannustaa kaikkia huoltajia mutta tulee myös muistaa, että osallistuminen on aina vapaaehtoista.

Varhaiskasvatuksen arjen näkyväksi tekeminen on yksi osallisuutta lisäävä keino, mutta konkreettisesti huoltajien on vaikeaa usein osallistua varhaiskasvatuksen arkeen paikan päällä. Nykypäivänä onkin helppoa tehdä päiväkodin arkea näkyväksi huoltajille erilaisin pedagogisen dokumentoinnin keinoin. Pedagoginen dokumentointi voidaan nähdä niin tiedon lisääjänä kuin sillanrakentajanakin perheiden ja varhaiskasvatuksen välillä. (Anttila 2019, 65.) Pedagoginen dokumentointi on siis työmenetelmä varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen, arviointiin ja kehittämiseen. Pedagoginen dokumentointi mahdollistaa niin lasten kuin huoltajienkin osallistumisen varhaiskasvatuksen eri osa-alueisiin mm. valokuvien, videoiden ja piirustusten kautta. Pedagogisella dokumentoinnilla voidaan tehdä varhaiskasvatuksen arkea näkyväksi huoltajille yksinkertaisin menetelmin. (Opetushallitus 2022, 39.) Revon ym. (2019, 79-81) mukaan pedagoginen dokumentointi ei ole kuitenkaan vielä juurtunut täysin osaksi varhaiskasvatuksen arkea. Pedagogisen dokumentoinnin perusteita ja merkityksellisyyttä pohdittiin ja se koettiin paikoin aikaa vieväksi ja haastavaksi toteuttaa. Valokuvien ja videoiden jakamisen kerrottiin olevan tyypillisintä pedagogista dokumentointia, mutta sitäkin todettiin rajoittavan erinäiset tietosuojakäytänteet.

6 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyö toteutettiin yhdessä yksityisen varhaiskasvatusta tarjoavan toimijan kanssa. Opinnäytetyön aihe nousi työelämäkumppanin tarpeista ja toiveista, ja tämän pohjalta lähdettiin toteuttamaan työtä. Opinnäytetyö toteutettiin kvantitatiivisena tutkimuksena, jossa aineisto kerättiin kyselylomakkeella työelämäkumppanin päiväkotien johtajilta. Opinnäytetyö antaa työelämäkumppanille tietoa heillä käytössä olevista huoltajien osallisuutta lisäävistä kasvatusyhteistyön muodoista sekä nostaa esille myös uusia menetelmiä, joita he voivat hyödyntää jatkossa, kun suunnittelevat toimintaansa.

6.1 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä erilaisia huoltajien osallisuutta lisääviä kasvatusyhteistyön menetelmiä työelämäkumppanin varhaiskasvatuksen yksiköissä on tällä hetkellä käytössä. Tutkimuskysymyksenä oli, minkälaisia huoltajien osallisuutta lisääviä kasvatusyhteistyön menetelmiä työelämäkumppanin varhaiskasvatuksen yksiköissä on käytössä. Tavoitteena oli muodostaa työelämäkumppanille kuvaa jo heillä käytössä olevista menetelmistä ja niiden mahdollisista korrelaatioista mm. päiväkodin kokoon tai maantieteelliseen sijaintiin. Tavoitteena oli myös tuottaa työelämäkumppanille uusia ideoita, joita he voisivat hyödyntää jatkossa suunnitellessaan huoltajien osallisuutta toiminnassaan.

6.2 Tutkimusmenetelmänä kvantitatiivinen tutkimus

Tämä opinnäytetyö toteutettiin kvantitatiivisena eli määrällisenä tutkimuksena. Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla selvitetään tyypillisesti lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. Se vastaakin usein kysymyksiin, kuinka paljon, kuinka moni ja kuinka usein. (Heikkilä 2014, 17.) Kvantitatiivisen tutkimuksen tarkoitus on joko selittää, kuvata, kartoittaa, vertailla tai ennustaa ihmisiä koskevia asioita ja ominaisuuksia tai luontoa koskevia ilmiöitä (Vilkka 2007, 19).

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa oleellista on usein riittävän suuri ja edustava otos, jonka vuoksi useimmiten on tarpeellista hyödyntää strukturoituja kyselylomakkeita. Suositeltava havaintoyksiköiden määrä onkin vähintään 100. Mitä suurempi otos on, sitä paremmin se edustaa keskimääräistä mielipidettä, asennetta tai kokemusta tutkittavasta asiasta perusjoukossa. (Vilkka 2007, 17.)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineiston tulosten esittäminen tapahtuu usein numeeristen suureiden, taulukoiden tai kuvaajien avulla. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa usein myös tarkastellaan eri asioiden välisiä riippuvuuksia tai tutkittavassa aineistossa tapahtuneita muutoksia. (Heikkilä 2014, 17.) Tyypillisesti kvantitatiivisessa tutkimuksessa edetään ensin teoriasta käytäntöön, eli useimmiten kyselyyn ja sitten takaisin teoriaan analyysin, tulosten ja

tulkinnan kautta. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa myös teoreettisilla käsitteillä on merkittävä rooli. (Vilka 2007, 25-26.)

Määrällinen tutkimus sopi tähän opinnäytetyöhön sen vuoksi, että työelämäkumppanin toiveena oli erityisesti kartoittaa erilaisia kasvatusyhteistyön menetelmiä ja niiden käyttöä heidän yksiköissään. Määrällisellä tutkimuksella voidaan selvittää hyvin, mitä menetelmiä hyödynnetään eniten ja mitä vähiten. Tällaisessa tutkimuksessa, tulee kysymysten asettelu olla tarkoin harkittu, ja eri vaihtoehdot loppuun saakka mietitty. Lisäksi määrällisellä tutkimuksella voidaan saada menetelmien käyttöasteen lisäksi tietoa siitä, vaikuttaako esimerkiksi varhaiskasvatusyksikön ikä tai koko menetelmien käyttöön.

6.3 Aineiston keruu

Opinnäytetyön aineiston keruu toteutettiin kyselynä. Kysely on yksi eniten käytetyimmistä määrällisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmistä. Kyselyiden etuna on erityisesti se, että suurelta joukolta voidaan kysyä helposti monia asioita. Kyselyä voidaankin pitää siis helppona ja nopeana aineistonkeruumenetelmänä, sillä se ei vaadi suuria haastattelijaresursseja. Kuitenkin vastausprosentti voi olla kovin vaihteleva kyselyiden kohdalla ja myös väärinkäsitysten mahdollisuus on kohtalaisen suuri. Kyselyjen selvä etu on kuitenkin se, että niihin voi useimmiten vastata anonyymisti. (Heikkilä 2014, 20.)

Kysely soveltuu monenlaisten aiheiden ja ilmiöiden tutkimiseen. Viime vuosina internetin kautta tehtävät kyselyt ovat lisääntyneet valtavasti. Ne soveltuvat kuitenkin vain sellaisten perusjoukkojen tutkimiseen, joissa jokaisella on mahdollista käyttää Internetiä. Lisäksi sähköisten kyselyjen kohdalla tutkimuksen onnistuminen riippuu pitkälti kyselylomakkeen teknisestä toteutuksesta. Kohderyhmälle kohdentaminen voi olla myös haastavaa sähköisten tutkimusten kohdalla, joten tähän tulee paneutua. (Heikkilä 2014, 19.)

Ennen kyselylomakkeen (liite 1) toteuttamista tutustuin varhaiskasvatusta käsittelevään kirjallisuuteen, erityisesti perehdyin osallisuuteen ja huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Ystävapiiristäni löytyy myös useita varhaiskasvatuksessa työskenteleviä ihmisiä, sekä myös pienten päiväkotilasten vanhempia, joten tavatessamme kyselin myös hieman heiltä teemaan liittyvistä asioista. Työstin kyselyä ja sen rakennetta saamani teoriatiedon pohjalta sekä yhdessä työelämäkumppanin edustajien kanssa. Kyselyn rakenteesta muotoutui kolmiosainen; taustakysymykset, varsinaiset menetelmiä koskevat kysymykset sekä lopuksi muutama kysymys koskien päiväkodin johtajien kokemuksia huoltajien osallisuudesta sekä siihen vaikuttavista tekijöistä.

Opinnäytetyön tutkimuskysely toteutettiin E-lomakkeella. Lomake testattiin ennen lähetystä, jotta voitiin varmistua sen toimivuudesta. Kyselyssä kaikki muut kysymykset olivat pakollisia, paitsi viimeinen avoin kysymys ” Haluaisitko sanoa jotain vielä kasvatusyhteistyöhön ja

huoltajien osallisuuteen liittyen?”, kyselyä ei myöskään voinut lähettää keskeneräisenä. Tutkimuksesta kertova saatekirje (liite 2) ja linkki kyselyyn välitettiin työelämäkumppanin edustajien välityksellä vastaajille. Saatekirjeessä kerrottiin lyhyesti opinnäytetyön taustoista ja tarkoituksesta, sekä samalla sen oli tarkoitus myös motivoida vastaajia vastaamaan kyselyyn Heikkilän (2014, 59) ohjeiden mukaisesti.

Kysely lähetettiin yhteensä 96 päiväkodin johtajalle, joista kyselyyn vastasi 23 henkilöä (n=23). Vastausprosentti kyselyllä on siis 24 %, mikä on kohtalainen opinnäytetyölle sillä opinnäytetyötaseisten tutkimusten aineistokoot ovat yleisesti ottaen suhteellisen pieniä. Kyselyn vastausten saapumista seurattiin koko vastausajan ja siihen reagoitiin jatkamalla vastausaikaa muutamalla päivällä. Vastaajille lähetettiin myös työelämäkumppanin toimesta muistutusviesti, jolla yritettiin vielä lisätä vastaushalukkuutta. Vaikka vastaajajoukko jäikin verrattain pieneksi, edusti se silti kattavasti perusjoukkoa.

6.4 Aineiston analysointi

Kvantitatiiviseen menetelmään kuuluu oleellisesti aineiston analysointi numeerisesti. Ennen analysointia, kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineistoa tulee käsitellä. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa on kolme aineiston käsittelyn vaihetta. Aluksi lomakkeet tulee tarkistaa, jonka jälkeen tiedot syötetään ja tallennetaan sellaisessa muodossa, että niitä on mahdollista analysoida numeerisesti. Vastauksista tarkistetaan tiedot ja poistetaan asiattomasti tai virheellisesti täytetyt. Tässä vaiheessa voidaan huomata jo mahdollisia puutteita kysymysten asettelussa, jos vastaukset ovat painottuneet paljon ”en osaa sanoa”-vastausvaihtoehtoihin. Samalla on myös syytä arvioida tutkimuksen kato eli puuttuvien tietojen määrä. Tämän jälkeen vastaukset voidaan syöttää taulukkoon havaintomatriisiksi, jota voidaan lähteä analysoimaan eri menetelmin. Käsittelyvaihe on sitä nopeampi, mitä strukturoidumpia kysymykset ovat olleet. Lopuksi tallennettu aineisto tulee vielä tarkistaa mahdollisten virheiden varalta, ennen kuin aineistoa voi alkaa analysoida. (Vilkka 2007, 105-117.)

Määrällisen analyysin tarkoituksena on useimmiten kuvata yhden tai kahden muuttujan välisiä suhteita. Tunnusluvut, kuten sijainti-, keski- ja hajontaluvut sekä ristiintaulukointi ja korrelaatiokertoimet ovat tyypillisimpiä määrällisen tutkimuksen analysointimenetelmiä. Kun halutaan tutkia yhden muuttujan jakaumaa, käytetään sijaintilukuja, joista tyypillisimpiä ovat keskiarvo ja moodi. Tunnusluvuilla on yksinkertaista esittää numeerista tietoa erilaisista asioista, mm. asiakkaiden tyytyväisyydestä tai menetelmän toimivuudesta. Kun taas halutaan analysoida kahden muuttujan välistä suhdetta, hyödynnetään analyysissä ristiintaulukointia ja/tai korrelaatiokertoimia. Näiden menetelmien avulla voidaan nähdä riippuvuuksia eri muuttujien välillä. Kuitenkaan suoraa syy-seuraussuhdetta ei voida vetää näistäkään, sillä muutoksen taustalla voi olla muitakin tekijöitä, jotka tulee ottaa huomioon. (Vilkka 2007, 118-120.)

Kysely toteutettiin E-lomakkeella ja kyselyn tulokset tallentuivat suoraan E-lomakkeen ohjelmistoon. Ohjelmasta tulokset muutettiin Excel-muotoon, jossa vastauksia oli mahdollista käsitellä. Kysely koostui strukturoiduista kysymyksistä, pois lukien viimeinen ”Haluaisitko sanoa jotain vielä kasvatusyhteistyöhön ja huoltajien osallisuuteen liittyen?”, joten aineiston käsittely oli nopeaa ja vaivatonta. Tuloksista ei ollut tarpeen poistaa mitään tietoja tässä vaiheessa ja oli myös ilo huomata, että ”en osaa sanoa”-vaihtoehtoa oli käytetty todella vähän. Vastausten pohjalta laadittiin Exceliä hyödyntäen piirakkakuviota ja pylväsdiagrammeja havainnollistamaan tuloksia, myös prosenttiosuudet jätettiin näkyviin osaan kuvioista, jotta vastauksia on mahdollista tarkastella paremmin. Tutkimuksesta oli tarkoitus myös tarkastella korrelaatioita eri menetelmien ja taustatekijöiden välillä. Vastausmäärän jäätyä kuitenkin kohtalaisen pieneksi, ei tämä ollut kaikilta osin mielekästä eikä se tuonut lisäarvoa. Kyselyn viimeiseen avoimeen kysymykseen tuli seitsemän vastausta, joten niitä käsiteltiin kevyesti strukturoimalla ja klusteroimalla. Tällä tavoin voitiin yksinkertaistaa vastausten sisältöä sekä tarkastella useasti esille nousevia teemoja.

6.5 Luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012, 4-5) ohjeistaa hyvistä tieteellisistä käytännöistä sekä pyrkii ennaltaehkäisemään epärehellisyyttä tutkimusten parissa. Tutkimusetiikalla voidaan tarkoittaa kaikkia tutkimukseen liittyviä eettisiä näkökulmia ja arviointeja. Tutkimusetiikalla voidaan kuitenkin tarkoittaa myös kapeampaa osa-aluetta, eettisesti vastuullisten ja oikeiden toimintatapojen noudattamista ja edistämistä, sekä tieteeseen kohdistuvien loukkausten ja epärehellisyyksien tunnistamista ja estämistä, kuten myös tässä Hyvän tieteellisen käytännön ohjeessa (HTK-ohjeessa).

HTK:n ohjeen mukaan tieteellinen tutkimus voi olla luotettava ja eettisesti hyväksyttävä vain, jos se on toteutettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluvat rehellinen, läpinäkyvä ja systemaattinen työskentely läpi koko tutkimusprosessin ajan, eettisten ja tarkoituksenmukaisten menetelmien käyttäminen, avoimuus tiedon julkisuuden osalta sekä oikeiden ja täsmällisten lähdeviittausten käyttäminen. Myös tutkimuksen mahdollisesti vaatimat luvat on oltava kunnossa. Jokainen tutkimusta tekevä on vastuussa omasta toiminnastaan. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2021, 6-7.)

Tämä opinnäytetyö toteutettiin hyviä tieteellisiä käytäntöjä noudattaen, vastuullisesti ja läpinäkyvästi. Tiedonhankinnassa noudatettiin eettisesti kestäviä valintoja ja lähteitä tarkasteltiin kriittisesti. Kyselylomakkeen aineistojen hallinnassa noudatettiin erityistä tarkkuutta ja huolellisuutta. Kyselystä saadut vastaukset säilytettiin tietokoneella niille varatussa kansiossa, joka tullaan hävittämään tutkimuksen valmistumisen jälkeen.

Opinnäytetyöni tutkimukseen osallistuminen oli täysin vapaaehtoista ja vastaaminen kyselyyn tapahtui anonymisti. Kysely suoritettiin myös täysin sähköisesti, enkä tavannut vastaajia

missään vaiheessa tutkimusta, joten he pystyivät osallistumaan tutkimukseen täten täysin anonyymisti. Kyseisessä tutkimuksessa ei ollut myöskään oleellista kerätä minkäänlaisia henkilötietoja vastaajista, joten anonyymiys oli helposti toteuttavissa. Mikäli tutkimuksessa olisi tarpeen kerätä henkilötietoja, tulee ne kerätä, käyttää, säilyttää ja luovuttaa asianmukaisella tavalla, jotta ne eivät päädy ulkopuolisten käyttöön. Tietosuoja velvoittaa tutkijaa huolehtimaan, että tutkittavien yksityisyyden suojaa ei loukata, ja että henkilötiedot muunnetaan tunnistamattomaksi. (Vilka 2007, 95.)

Määrällisessä tutkimuksessa luotettavuudella tarkoitetaan tulosten tarkkuutta eli tutkimuksen tulokset eivät saa olla sattumanvaraisia. Tutkimuksen tulosten tulee olla myös toistettavissa, mutta tulee kuitenkin huomioida yhteiskunnan monimuotoisuus ja vaihtelevuus, jonka myötä tutkimusten tulokset eivät välttämättä ole päteviä myöhemmässä ajassa tai toisessa yhteiskunnassa. Tutkijan tulee olla myös tarkka ja kriittinen tehdessään tutkimusta. Määrälliseen tutkimukseen liittyy useimmiten paljon tietojen syöttämistä, käsittelyä ja analysointia. Tilastollisia analyysejä varten on nykypäivänä olemassa useita erilaisia ohjelmia, jotka helpottavat tutkijan työtä. Tutkijan tulee silti olla huolellinen ja hyödyntää tutkimuksen kannalta vain oleellisia analyysejä ja tuloksia. Määrällisen tutkimuksen kohdalla tulee myös pohtia tutkimuksen otoskokoa, jotta tulos on luotettava. Otokseen lisäksi tulee myös tarkastella vastaajaryhmää, jotta se edustaa mahdollisimman kattavasti tutkittavaa perusjoukkoa. (Heikkilä 2014, 30.)

Opinnäytetyössäni tutkimuksen luotettavuutta tarkkailtiin läpi koko prosessin. Määrällisen tutkimuksen otoskokoa on tärkeä miettiä. Potentiaalisia vastaajia kyselylle löytyy 96 henkilöä, mikä on jo kohtalaisen hyvä määrä kvantitatiiviseen tutkimukseen. Kuitenkin tämän myötä voidaan myös pohtia vastausprosenttia (24 %), kuinka se vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Heikkilän (2014, 149-150) mukaan tutkimuksen luotettavuutta ajatellen on oleellista tarkastella myös mittaukseen liittyviä asioita, kuten sen tarkkuutta ja virheitä mm. kysymysten asettelussa ja tulosten syöttämisessä. Opinnäytetyön kyselyn rakennetta ja kysymysten asettelua pohdittiin yhdessä työelämäkumppanin kanssa, jotta kyselystä saadaan mahdollisimman paljon tietoa, jota he voivat jatkossa hyödyntää.

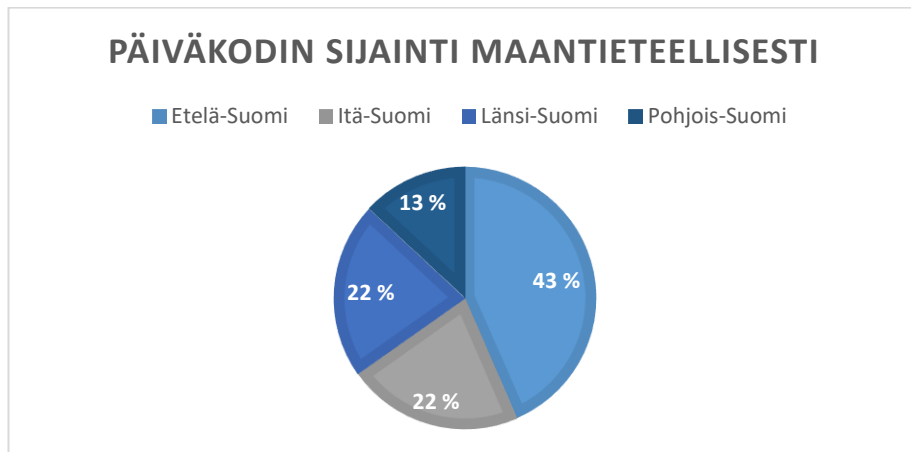
Varsinaisen kvantitatiivisen kyselytutkimuksen lisäksi opinnäytetyössä on oleellisessa osassa myös teoriaosuus, jonka luotettavuuteen liittyy kiinteästi lähteiden valinta. Tiedonhaussa tulee olla huolellinen ja kriittinen. Ajantasaiset, luotettavat ja monipuoliset lähteet mahdollistavat laadukkaan tietoperustan tutkimisen. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2013, 109-110.) Opinnäytetyössä valittiin lähteet kriittisesti ja pyrittiin mahdollisuuksien mukaan käyttämään aina primäärlähteitä.

7 Tulokset

Kyselyn linkki jaettiin opinnäytetyön yhteistyökumppanin toimesta sähköpostin välityksellä yhteensä 96:lle päiväkodinjohtajalle. Kyselyyn saatiin vastauksia 23 kappaletta (n=23), joten vastausprosentin (24 %) voidaan todeta jääneen kohtalaisen alhaiseksi huolimatta siitä, että vastausaikaa jatkettiin kolmella päivällä ja vastaajille lähetettiin muistutusviesti.

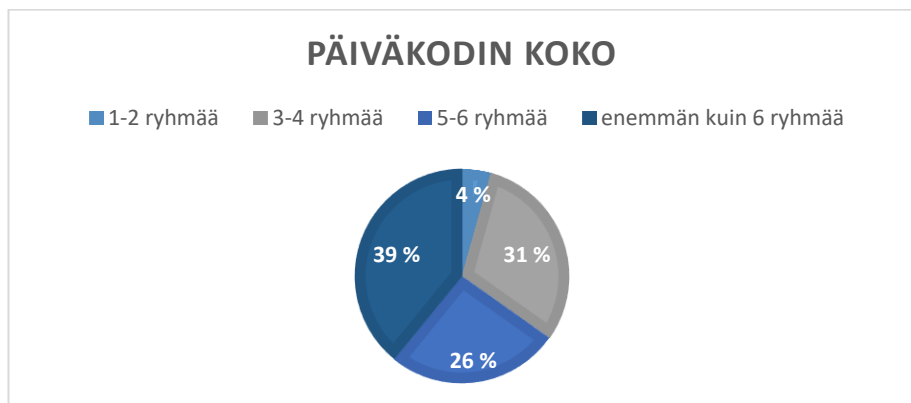
7.1 Taustatietoa vastaajien päiväkodeista

Kyselyn alussa oli kolme taustakysymystä, joilla haluttiin kartoittaa perustietoja vastaajien päiväkodeista. Päiväkodeista suurin osa eli 10 (43 %) päiväkotia sijaitsi Etelä-Suomessa (kuvio 2), mikä ei sinällään ollut yllättävä tulos, sillä vaikka työelämäkumppanilla on päiväkoteja ympäri Suomen, on niitä selvästi eniten pääkaupunkiseudulla. Vähiten vastauksia saatiin Pohjois-Suomesta, 3 kappaletta (13 %). Positiivista oli, että kyselyyn löytyi vastaajia ympäri Suomen, vaikka kokonaisuudessa vastausprosentti jäikin melko alhaiseksi.

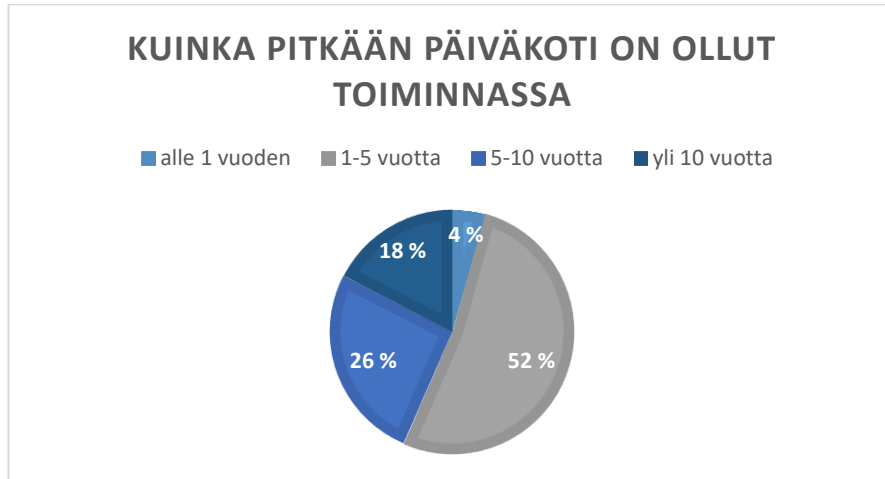
Kuvio 3: Päiväkodin sijainti maantieteellisesti, n=23.

Taustakysymyksissä selvitettiin myös, minkä kokoisia päiväkoteja työelämäkumppanilla on (kuvio 3). Suurin osa (39 %) oli suuria, yli kuuden ryhmän päiväkoteja. Myös 5-6 ja 3-4 ryhmän päiväkoteja löytyi useampia. Kuten ehkä odotetustikin pienet päiväkodit olivat vähemmistöissä, vain yksi päiväkodeista (4 %) oli yhden tai kahden ryhmän päiväkoti.

Kuvio 4: Päiväkodin koko, n=23.

Tiedustelimme kyselyssä myös, kuinka pitkään kyseinen päiväkotitoiminta on ollut toiminnassa (kuvio 4). Eniten vastauksia (52 %) saatiin päiväkodeista, jotka ovat olleet toiminnassa 1-5 vuotta. Uudet, alle vuoden toiminnassa olleet, yksiköt edustivat vastauksissa selvästi vähemmistöä (4 %), kuten myös yli 10 vuotta toiminnassa olleet yksiköt (18 %).

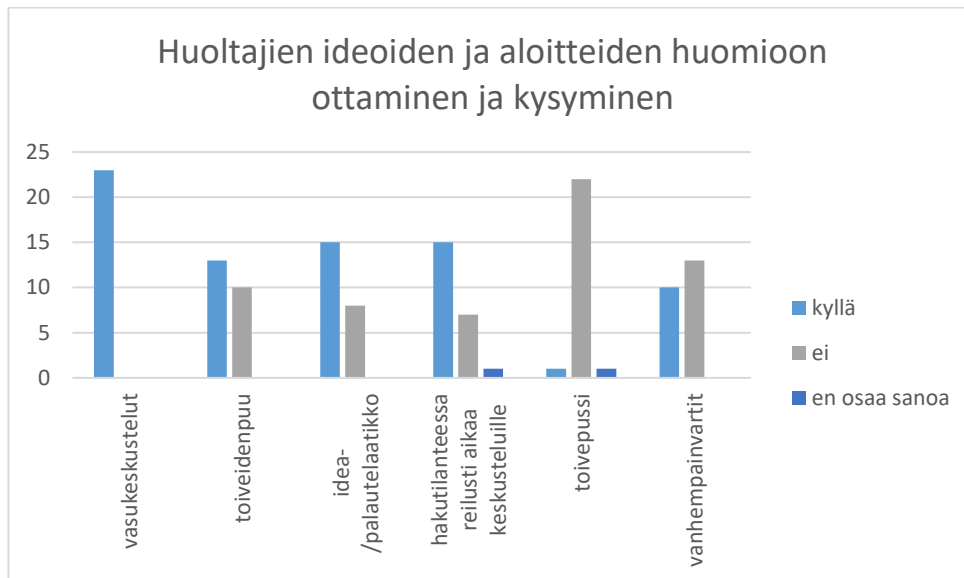

Kuvio 5: Päiväkodin toimintavuodet, n=23.

7.2 Huoltajien osallisuutta lisäävien menetelmien käyttö päiväkodeissa

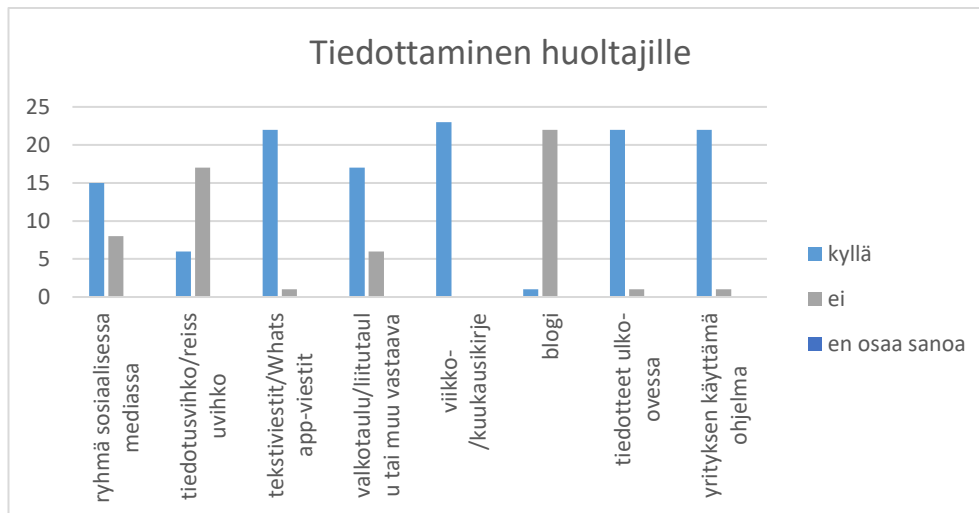
Kyselyn varsinaiset kysymykset liittyivät päiväkodeissa käytössä oleviin huoltajien osallisuutta lisääviin kasvatusyhteistyön menetelmiin ja niiden käyttämiseen kyseisissä päiväkodeissa. Menetelmät oli jaettu kyselyssä kahdeksaan eri osa-alueeseen, ja niiden vastausvaihtoehtoina oli; menetelmä on käytössä päiväkodissani, ei ole käytössä tai en osaa sanoa.

Ensimmäinen kokonaisuus käsitteli huoltajien ideoiden ja aloitteiden huomioon ottamista ja kysymistä (kuvio 5). Vasukeskusteluja hyödynnetään jokaisessa päiväkodissa huoltajien äänen kuuluviin saamiseksi. Kaikissa päiväkodeissa hyödynnettiin vasukeskustelujen lisäksi vähintään yhtä muuta menetelmää, mutta suurimmassa osassa oli käytössä useita tapoja, joilla vanhemmat voivat tuoda esille ideoitaan ja toiveitaan. Toiveidenpuu oli käytössä 13 (57 %) päiväkodissa ja idea-/palautelaatikko 15 (65 %) päiväkodissa. Ideapussi ja vanhempainvartit olivat selvästi harvemmin käytössä. Päivittäiset kuulumisten vaihdot ovat myös tärkeä kanava kuulla vanhempien ideoita ja ajatuksia, ja sille olikin varattu 15 (65 %) päiväkodissa reilummin aikaa.

Kuvio 6: Huoltajien ideoiden ja aloitteiden huomioon ottaminen ja kysyminen, n=23.

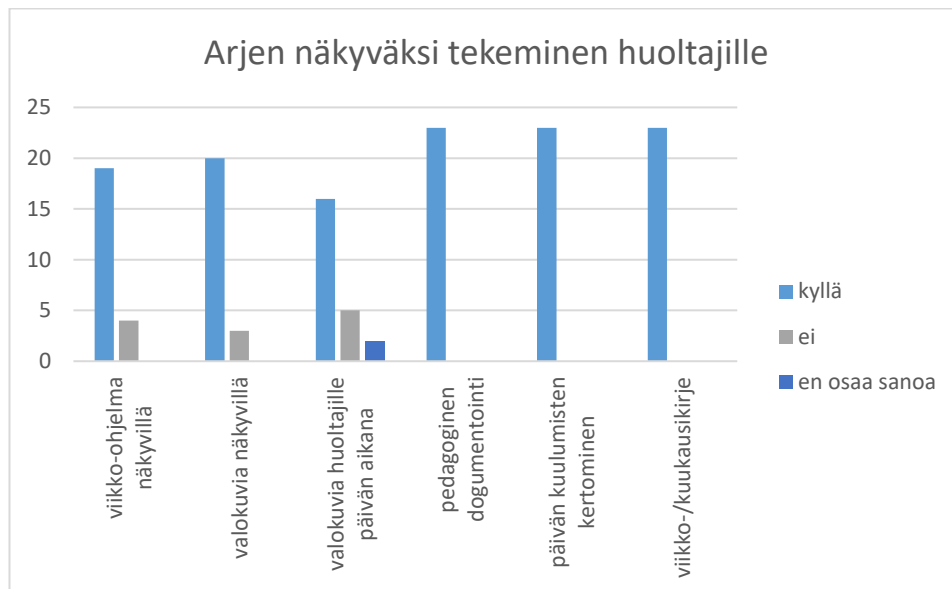
Seuraava kokonaisuus (kuvio 6) käsitteli tiedottamista huoltajille. Kyselyssä nousi esille neljä selkeästi eniten käytössä olevaa menetelmää: tekstiviestit/Whatsapp-viestit, viikko-/kuukausikirje, tiedotteet ulko-ovessa sekä yrityksen oma ohjelma. Nämä kaikki olivat käytössä joko kaikissa tai yli 95 % päiväkodeista. Nykytyyliin sopivasti, useammalla päiväkodilla oli myös jonkinlainen sosiaalisen median ryhmä (65 %), mutta myös perinteisempien valko-/liitutaalujen hyödyntäminen tiedottamisessa oli verrattain yleistä (74 %). Blogi oli käytössä vain yhdessä päiväkodissa.

Kuvio 7: Tiedottaminen huoltajille, n=23.

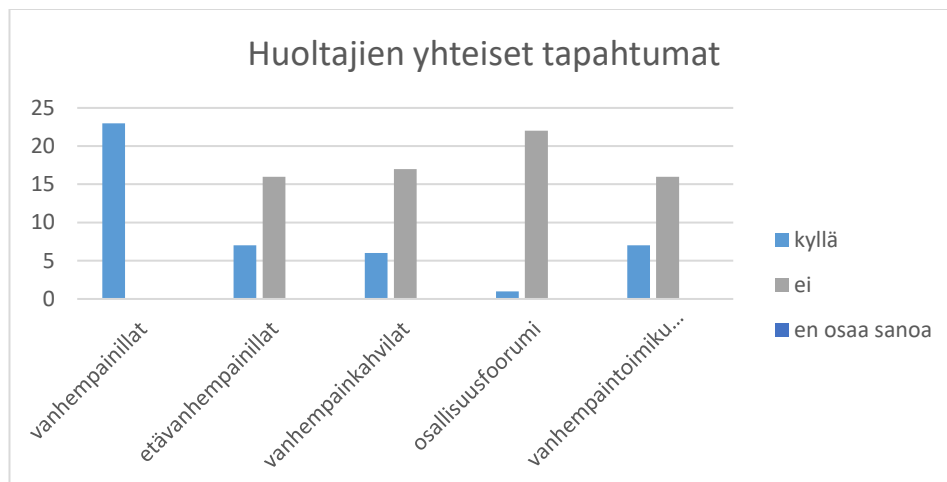
Huoltajien osallisuuteen liittyy kiinteästi arjen näkyväksi tekeminen huoltajille, mitä päiväkodissa tapahtuu päivien aikana. Kaikissa päiväkodeissa oli käytössä pedagoginen dokumentointi, viikko-/kuukausikirje sekä päivän kuulumisten kertominen hakutilanteessa (kuvio 7). Melko yleisesti käytössä oli myös kaikki muut kyselyssä mainitut menetelmät. Viikko-ohjelma

ja valokuvia oli näkyvillä yli 80 % päiväkodeista ja huoltajille lähetettiin kuvia päivän aikana myös yli puolesta päiväkodeista.

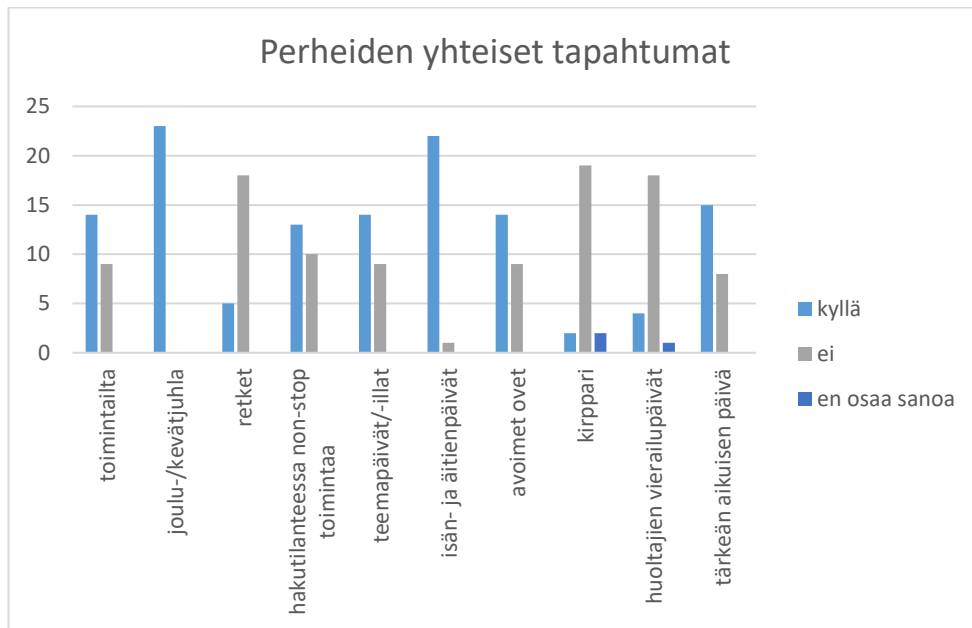
Kuvio 8: Arjen näkyväksi tekeminen, n=23.

Vanhempainiltoja hyödynnettiin kaikissa päiväkodeissa huoltajien osallisuutta lisäävänä kasvatustyöyhteistyön menetelmänä (kuvio 8). Muut huoltajien yhteiset tapahtumat olivat kovin vähäisessä käytössä, vaikkakin kaikki saivat ainakin yhden vastauksen, että menetelmää hyödynnetään. Näistä vähemmän hyödynnetyistä menetelmistä voidaan nostaa esille vanhempainiltoja, joka oli toiminnassa n. 30 % päiväkodeista.

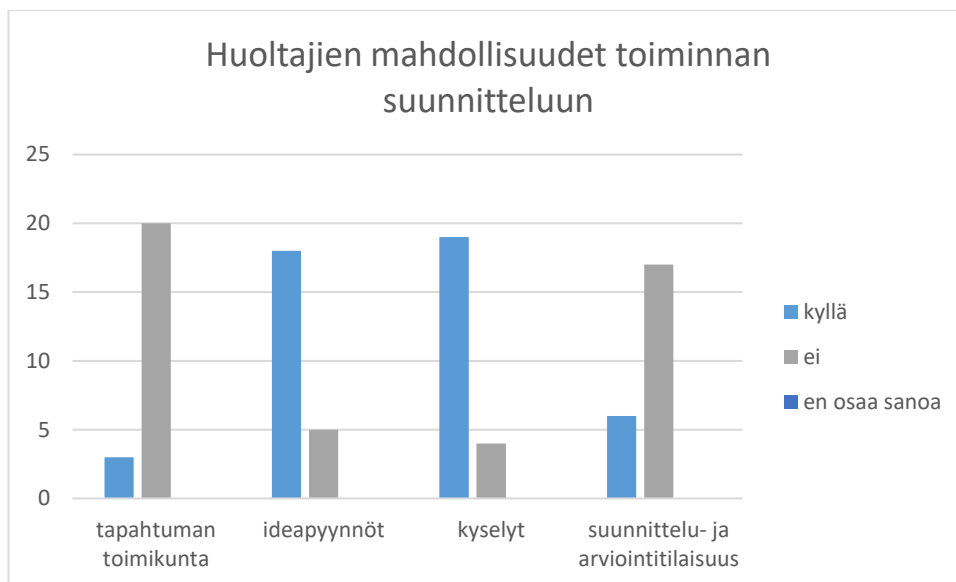
Kuvio 9: Huoltajien yhteiset tapahtumat, n=23.

Kuviosta 9 nähdään, että perheiden yhteisistä tapahtumista selkeästi suosituimmaksi nousivat joulu- ja kevätjuhlat (100 %) sekä äitien- ja isänpäivä (95 %). Näiden lisäksi suosittuja menetelmiä olivat myös toimintailtoja, hakutilanteisiin järjestetty non-stop toiminta, teemapäivät ja -illat, avoimet ovet sekä tärkeän aikuisen päivät. Kirpputoreja järjestettiin vain kahdessa päiväkodissa ja huoltajien vierailupäiviä ainoastaan neljässä päiväkodissa.

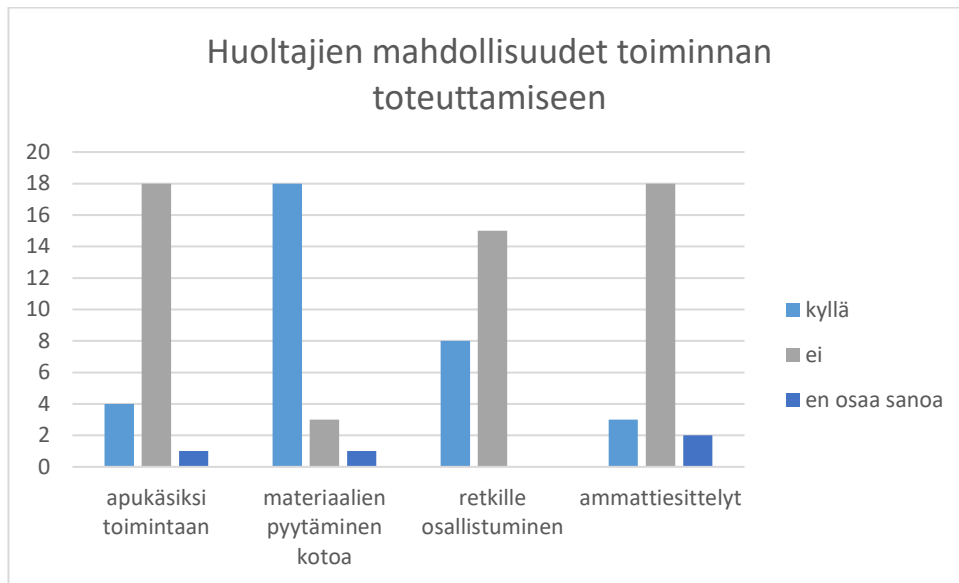
Kuvio 10: Perheiden yhteiset tapahtumat, n=23.

Huoltajille on myös tarjottava mahdollisuutta osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun. Vastaajista 19 (82 %) kertoi hyödyntävänsä kyselyjä sekä 18 (78 %) vastaajaa kertoi myös ideapyyntöjen olevan menetelmänä huoltajien osallistumisessa toiminnan suunnitteluun (kuvio 10). Tapahtumatoimikuntia tai erilaisia suunnittelu- ja arviointitilaisuuksia järjestettiin selvästi harvemmin.

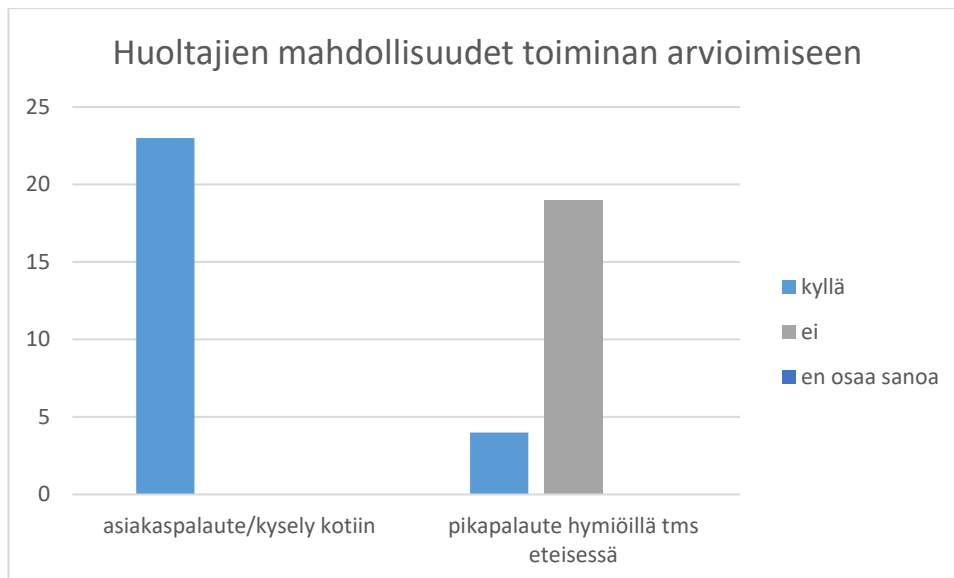
Kuvio 11: Huoltajien mahdollisuudet toiminnan suunnitteluun, n=23.

Huoltajien mahdollisuudet toiminnan toteuttamiseen ovat kyselyn vastausten perusteella melko vähäisiä (kuvio 11), ja kyselyn perusteella se näyttäyty lähinnä materiaalien pyytämisenä kotoa (78 %). Joissain määrin huoltajat pääsevät osallistumaan toimintaan retkien mukana (35 %).

Kuvio 12: Huoltajien mahdollisuudet toiminnan toteuttamiseen, n=23.

Kyselyn perusteella kaikissa päiväkodeissa hyödynnetään erinäisiä kyselyjä huoltajille, kun halutaan arviointia varhaiskasvatuksen toiminnasta (kuvio 12). Pikapalautteet esimerkiksi päiväkodin eteisessä oli vain neljässä (17 %) päiväkodissa käytössä.

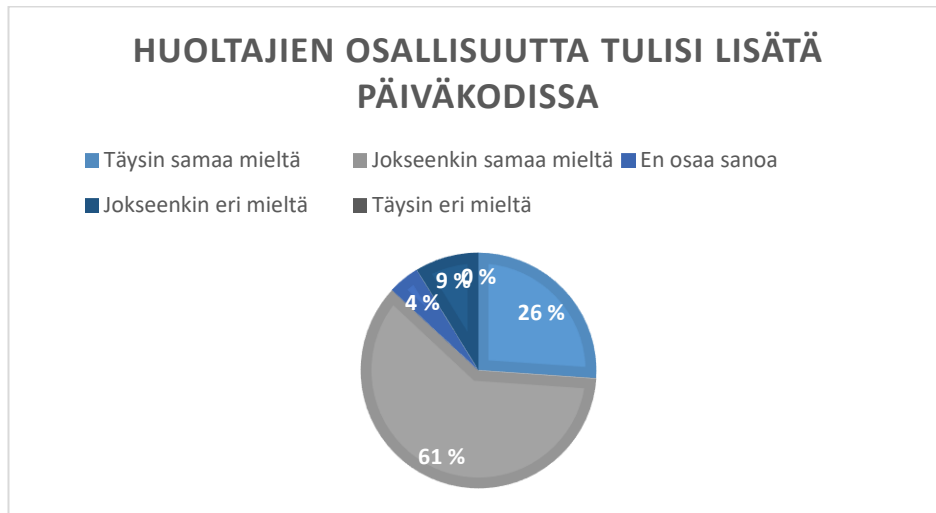

Kuvio 13: Huoltajien mahdollisuudet toiminnan arvioimiseen, n=23.

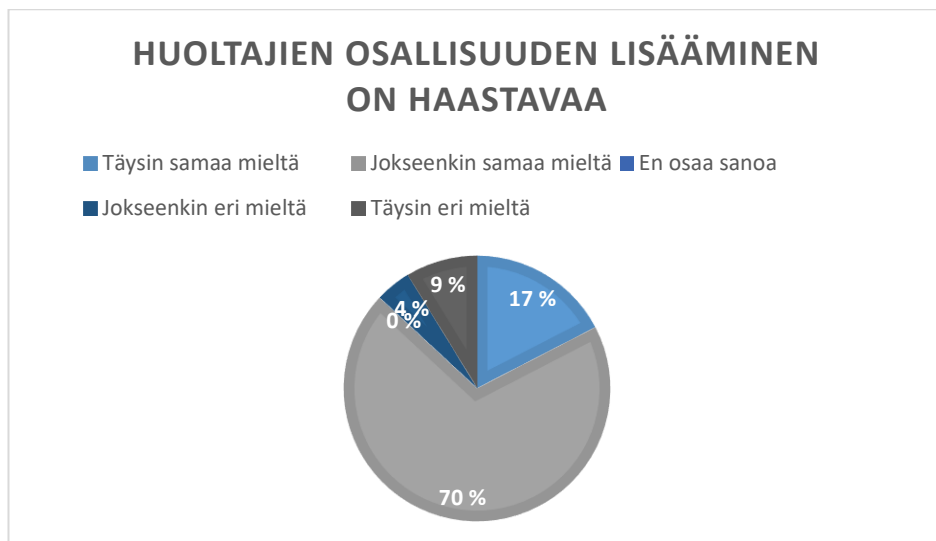
7.3 Päiväkodinjohtajien näkemyksiä huoltajien osallisuudesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä

Kyselyn viimeisessä osiossa kysyttiin vastaajien näkemyksiä huoltajien osallisuudesta, ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Vastaajista jopa 87 % oli täysin samaa tai jokseenkin samaa mieltä, että huoltajien osallisuutta tulisi lisätä päiväkodissa (kuvio 13). Kukaan vastaajista ei ollut täysin eri mieltä väittämän kanssa. Samanaikaisesti 87 % vastaajista koki huoltajien

osallisuuden lisäämisen haastavaksi (kuvio 14). Vastaaajista kaksi oli kuitenkin täysin eri mieltä, heidän mielestään hooltajien osallisuuden lisääminen ei ole haastavaa.

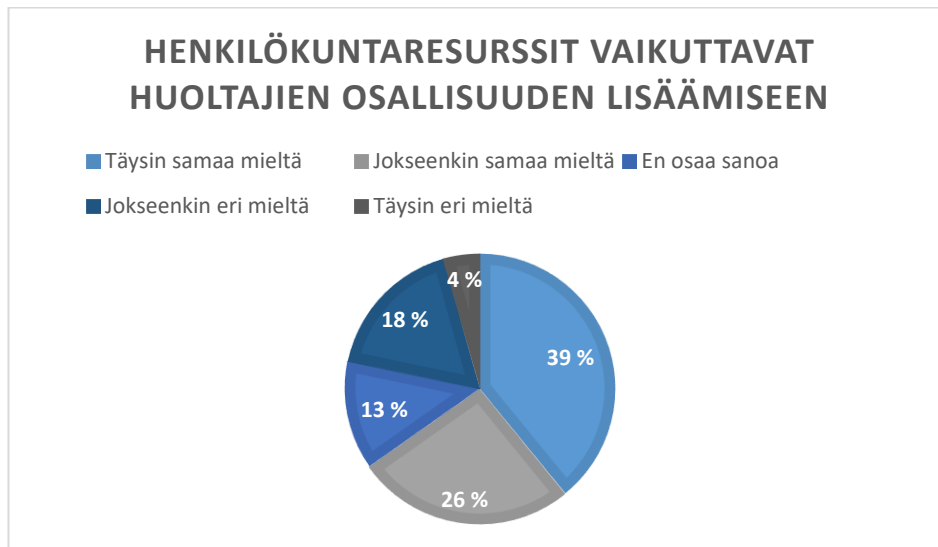

Kuvio 14: Huoltajien osallisuuden lisääminen päiväkodissa, n=23.

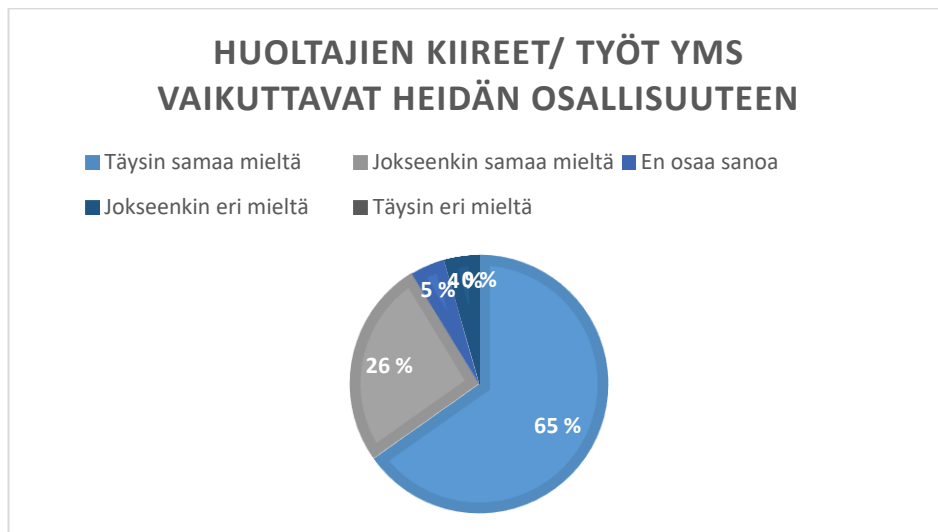

Kuvio 15: Huoltajien osallisuuden lisäämisen haastavuus, n=23.

Huoltajien osallisuuden lisäämiseen katsottiin tuovan haastetta ainakin jollakin tasolla päiväkodin henkilöstöresurssit (65 %) (kuvio 15), mutta vielä suuremmissa määrin siihen katsottiin vaikuttavan hooltajien kiireet/työt ym. tekijät (91 %) (kuvio 16). Ainoastaan yhden vastaajan mielestä henkilökuntaresurssit eivät vaikuta lainkaan hooltajien osallisuuteen.

Kuvio 16: Henkilökuntaresurssien vaikutus huoltajien osallisuuteen, n=23.

Kuvio 17: Huoltajien töiden/ muiden kiireiden vaikutus heidän osallisuuteensa varhaiskasvatuksessa, n=23.

Kyselyn lopussa oli avoin kysymys, jossa toivottiin kommentteja ja ajatuksia huoltajien osallisuuden liittyen. Vastauksia tähän avoimeen kysymykseen tuli 7 kappaletta (n=7). Viidessä vastauksessa nousi esille sekä henkilöstöresurssit, että huoltajien kiireet osallisuutta heikentävänä tekijänä. Vastauksissa nousi esille, että vanhempia on todella haastava saada nykyään sitoutumaan mihinkään säännöllisempään toimintaan, mutta esimerkiksi joulu- ja kevätjuhliin huoltajat yleensä osallistuvat innolla. Kahdessa kommentissa nostettiin esille päivittäiset tuonti- ja hakutilanteet tärkeimpänä keskustelukanavana, jossa voidaan vaihtaa kuulumisia ja ideoita sekä saada ja antaa palautetta puolin ja toisin. Vastauksista nousi myös esille se, kuinka tärkeää olisi saada huoltajien osallisuutta lisättyä ja kasvatusyhteistyötä muokattua tiiviimmäksi, sillä nykypäivänä moni hyötyisi siitä. Myös niiden hiljaisempien huoltajien ääntä toivottiin kuuluviin, jotta äänessä ei olisi aina vain samat henkilöt.

8 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä oli, minkälaisia huoltajien osallisuutta lisääviä kasvatusyhteistyön menetelmiä työelämäkumppanin varhaiskasvatuksen yksiköissä on käytössä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä erilaisia huoltajien osallisuutta lisääviä kasvatusyhteistyön menetelmiä työelämäkumppanin varhaiskasvatuksen yksiköissä on tällä hetkellä käytössä. Tavoitteena oli muodostaa työelämäkumppanille kuvaa jo heillä käytössä olevista menetelmistä ja niiden mahdollisista korrelaatioista mm. päiväkodin kokoon tai maantieteelliseen sijaintiin. Tavoitteena oli myös tuottaa työelämäkumppanille uusia ideoita, joita he voisivat hyödyntää jatkossa suunnitellessaan huoltajien osallisuutta toiminnassaan.

Opinnäytetyön kyselyn tuloksista nähdään, että työelämäkumppanin päiväkodeissa on käytössä hyvin paljon erilaisia menetelmiä huoltajien kanssa toimittaessa. Oli positiivista nähdä, että erityisesti päiväkodin arkea tehdään näkyväksi useammalla eri tavalla, sillä avoimuus lisää huoltajien luottamusta varhaiskasvatusta kohtaan. Hyvä kasvatusyhteistyö rakentuukin avoimella ja kunnioittavalla asenteella (Opetushallitus 2022, 35). Kaikissa vastaajien päiväkodeissa hyödynnettiin viikko-/kuukausikirjeitä, pedagogista dokumentointia sekä päivästä kertomista hakutilanteissa. Myös viikko-ohjelmien sekä valokuvien esille laittaminen oli hyvin yleistä, mikä osaltaan tuo myös päiväkodin arkea helpommin lähestyttäväksi ja voi herättää myös ajatuksia ja keskustelua.

Kyselyn tuloksista kävi ilmi, että huoltajille tehtävää tiedottamista toteutetaan myös hyvin monin eri tavoin. Lähes kaikissa päiväkodeissa oli käytössä yrityksen oma ohjelma, jonka lisäksi käytettiin hyvin monipuolisesti erilaisia teknologisia ratkaisuja ja myös perinteisiä ilmoituksia ulko-ovissa tai toimipaikan seinillä. Samoin huoltajien ideoiden ja aloitteiden kysymiseen oli käytössä monia eri menetelmiä. Näistä tyypillisimpiä oli vasukeskustelut ja myös erinäiset idea-/palautelaatikat. Kaikissa päiväkodeissa käytettiin useita eri menetelmiä tiedottamiseen ja muuhun kommunikointiin perheiden kanssa, parhaimmillaan samassa päiväkodissa saattoi olla yli 10 menetelmää käytössä perheiden kanssa kommunikointiin ja asioiden tiedottamiseen.

Kuten Repon ym. (2019) tutkimuksessa, myös tässä opinnäytetyössä oli selkeästi nähtävillä, että huoltajat osallistuvat kyllä mielellään mm. varhaiskasvatuskeskusteluihin ja joulu- ja kevätjuhliin, mutta muutoin huoltajien osallistaminen on todella haastavaa. Repon tutkimuksessa nousi esille, että esimerkiksi vanhempaintoimikunta on yksi osallisuuden mahdollistaja. Tässä opinnäytetyössä ilmeni, että vanhempaintoimikunta on käytössä vain noin 30 % päiväkodeista ja avointen kommenttien mukaan vanhempaintoimikuntaa on yritetty saada kasaan mutta se on ollut mahdotonta huoltajien haluttomuuden vuoksi. Kyselyn perusteella voidaan kuitenkin todeta, että päiväkodeissa pyritään toteuttamaan erilaisia tapahtumia ja

tempauksia, joihin huoltajat voivat osallistua. Huoltajien innostaminen vaatii kuitenkin paljon, jotta heidät saadaan mukaan toimintaan.

Opinnäytetyön vastauksissa nousi selkeästi esille huoltajien ja perheiden kiireinen arki yhtenä rajoittavana tekijänä osallisuudelle. Huoltajilla ei ole aikaa tai halua osallistua säännölliseen toimintaan. Myös Anttilan (2019) tutkimuksessa huoltajien kiireen on nähty olevan selvästi osallisuutta rajoittava tekijä. Huoltajien osallisuuden ja kasvatusyhteistyön toimivuus ei kuitenkaan riipu vain huoltajien halusta osallistua, vaan on riippuvainen myös varhaiskasvatuksen resursseista ja aktiivisuudesta. Kyselyn tuloksista nähdään hyvin selvästi, että huoltajien osallisuutta tulisi kuitenkin lisätä varhaiskasvatuksessa riippumatta siihen vaikuttavista tekijöistä.

Kuten kyselyn tuloksista käy ilmi, on olemassa monia erilaisia menetelmiä, joita voi hyödyntää huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Tärkeintä onkin löytää omalle ryhmälle ja päiväkodille toimivat menetelmät ja hyödyntää niitä arjessa. Monesti yksinkertaiset, helpot ja nopeasti toteutettavat asiat toimivat nykypäivänä parhaiten- ja kuten kyselyssäkin nousi esille, on päivittäiset tuonti- ja hakutilanteet niitä tärkeimpiä kuulumisten, ajatusten ja ideoiden vaihtopaikkoja. Myös joustavasti, mahdollisesti etänä, toteutettavat menetelmät ovat tänä päivänä usein niitä toimivimpia kiireisen arjen keskellä.

9 Pohdinta

Opinnäytetyöllä oli hyvät lähtökohdat, sillä aihe nousi työelämäkumppanin aidosta tarpeesta, jotta he voivat kehittää toimintaansa paremmaksi ja toimivammaksi. Työelämäkumppanin toiveiden pohjalta muodostui selkeät raamit tutkimusasetelmalle ja työn toteuttamiselle. Tutkimuksen toteutuksessa päädyttiin määrälliseen tutkimukseen, jotta voitaisiin saada laaja kokonais käsitys tutkittavasta aiheesta. Tutkimus toteutettiin kyselylomakkeella, joka jaettiin työelämäkumppanin toimesta 96 päiväkodinjohtajalle.

Vastausprosentti kyselyssä jäi melko alhaiseksi (24 %), joka on melko tyypillistä käytettäessä kyselylomaketta ja myös yleisesti ottaen opinnäytetyötasoisten tutkimusten vastausprosentti jää usein verrattain alhaiseksi. Huolimatta siitä, että vastausaikaa jatkettiin muutamalla päivällä ja vastaajille lähetettiin muistutusviesti, ei vastausmäärä kohonnut saatua 23 vastausta korkeammalle. Syytä vastausprosentin pienuudelle on vaikea antaa, mutta yksi syy voi olla erilaisten varhaiskasvatuksen henkilöstölle lähetettävien kyselyiden suuri määrä. Määrällisessä tutkimuksessa riittävän suuri otoskoko sekä mahdollisimman edustava tutkimusryhmä vaikuttavat kiinteästi tutkimuksen luotettavuuteen, joten kohtalaisen heikon vastausprosentin myötä voidaankin pohtia tulosten luotettavuutta (Heikkilä 2014, 30). Vastaaajajoukko edustaa kuitenkin kattavasti perusjoukkoa, joten tulosten voidaan katsoa olevan siltä osin luotettavia ja todenmukaisia.

Opinnäytetyön tarkoitus oli luoda työelämäkumppanille käsitys, millaisia menetelmiä heidän päiväkodeissaan hyödynnetään huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Kuten tuloksista kävi ilmi, on menetelmien kirjo valtava ja se vaihtelee melko paljon päiväkotien välillä. Positiivista oli, että menetelmiä käytetään paljon ja monipuolisesti. Tämä ei kuitenkaan takaa, että huoltajat kokisivat olevansa osallisia. Menetelmien käytön tulee olla tarkoituksen mukaista ja soveltua käyttötarkoitukseensa. Kyselyn vastausmäärän jäätyä verrattain matalaksi, ei tuloksista voitu tehdä suoria päätelmiä, että esimerkiksi isoissa tai uusissa päiväkodeissa olisi käytössä tietynlaisia menetelmiä. Myöskään maantieteellistä eroa menetelmien käytössä ei ollut nähtävillä.

Kyselyn tuloksista nähtiin, että huoltajien kanssa kommunikointiin ja asioiden tiedottamiseen käytettiin usein hyvin monia eri kanavia. Tieto voikin usein olla monessa eri paikassa ja vaikeasti löydettävissä. Kuten Eskelisen (2020) tutkimuksessakin todettiin, huoltajat toivovat usein yhtä sähköistä alustaa, jossa voisi olla kaikki tieto saatavilla. Tähän olisi varmasti hyvä kiinnittää jatkossa huomiota. Mitä selkeämmin ja helpommin löydettävissä tieto on, sitä varmemmin se useimmiten menee myös perille.

Osallisuus on terminä monimuotoinen ja monisyinen, se liittyy moneen asiaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa nostetaan myös vahvasti esille huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tärkeyttä. Onkin tärkeää, että huoltajien osallisuus on nostettu esille myös näissä varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ohjataan varhaiskasvatussuunnitelman tekoon yhdessä huoltajien kanssa. Myös tässä opinnäytetyössä varhaiskasvatussuunnitelma oli yhtenä kasvatusyhteistyömenetelmänä huoltajien kanssa kaikissa päiväkodeissa. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut ovat oiva paikka vaihtaa ajatuksia lapsen kehityksestä, oppimisesta ja ryhmässä toimimisesta. Vanhemmilla on oikeus kertoa näkemyksensä heidän lastansa koskevissa asioissa.

Tuleva varhaiskasvatuksen henkilöstön rakennemuutos on myös mielenkiintoinen tekijä, joka liittyy osaltaan myös tähän huoltajien osallisuuden teemaan. Varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtäviin kuuluu jatkossa enemmissä määrin perheiden kanssa tehtävä yhteistyö, kun taas varhaiskasvatuksen opettajalla on pedagoginen vastuu. On mielenkiintoista nähdä, miten työnkuvat vaikuttavat huoltajien ja perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön.

On myös mielenkiintoista pohtia, kuinka Covid-19 on vaikuttanut huoltajien osallisuuteen varhaiskasvatuksessa, ja voiko se osaltaan selittää tässä tutkimuksessakin esille nousutta huoltajien heikkoa osallistumista lapsensa varhaiskasvatukseen. Kuten tiedetään, Covid-19 muutti arkea myös paljon varhaiskasvatuksessa, varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut käytiin etänä ja myös lasten hoitoon tuomiseen ja hakemiseen tuli muutoksia, kaikissa paikoissa huoltajat eivät saaneet viedä itse lapsia sisälle päiväkotiin. Edellä kuvatut tekijät voivat heikentää entisestään huoltajien halukkuutta osallistua ja tehdä kynnyksen osallistumiseen jälleen

normaalimpina aikoina korkeammaksi. Tämän myötä voisikin olla perusteltua panostaa yhä tänä päivänä etänä toteutettaviin menetelmiin ja pyrkiä hyödyntämään niitä mahdollisuuksien mukaan.

Kyselyn myötä saatiin toteutettua työelämäkumppanin toivoma tulos, eli kokonaiskäsitys heillä käytössä olevista huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön eri muodoista. Jälkikäteen ajatellen, kysymysten asettelua tai niiden tarkempaa avaamista ja vastausvaihtoehtoja olisi voinut miettiä vielä tarkemmin, jotta tuloksista olisi saatu monipuolisempia. Menetelmäosiossa olisi esimerkiksi ollut hyvä olla myös avoimia kysymyksiä, esimerkiksi jokaisessa menetelmäkokonaisuudessa olisi voinut olla menetelmälistan lopussa kohta ”Muu menetelmä”. Tällöin vastaajille olisi voinut tulla mieleen myös muita käytössä olevia menetelmiä kuin vain ne, jotka oli listattu kysymyksen alle. Aikataulu työlle oli kuitenkin melko tiukka, joten tämän ajan puitteissa tulokset olivat kuitenkin riittävän hyvät, jotta saatiin kokonaiskäsitys muodostettua tutkittavasta aiheesta. Tutkimusta voisi olla mielekästä jatkaa tekemällä vastaavan tyylinen kysely työelämäkumppanin päiväkotien lasten huoltajille, jossa tiedusteltaisiin heidän toiveitaan ja mietteitään huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Näiden kahden kyselyn yhdistelmä tuottaisi varmasti arvokasta tietoa työelämäkumppanille tulevaa ajatellen.

Työelämäkumppanilta saadun palautteen perusteella työ oli heille hyödyllinen, ja he pystyvät tämän pohjalta jatkamaan huoltajien osallisuutta lisäävän toiminnan kehittämistä. Työn tulokset tukivat ja vahvistivat heidän olettamuksiaan ja he saivat työstä uusia ideoita ja vinkkejä huoltajien osallisuuden lisäämiseen varhaiskasvatyksiköissään.

Opinnäytetyön tekeminen oli myös itselleni mielekästä ja aihe oli mielenkiintoinen ja opettavainen. Osallisuuden teema on mielestäni tärkeä ja ajankohtainen, ja opinnäytetyön tekeminen siitä lisäsi omaa tietämystäni osallisuuden teemasta. Näen tärkeänä ylläpitää hyvää yhteyttä huoltajien kanssa, vaikka kuten kyselyn vastauksistakin kävi ilmi, on yhteistyö nykypäivänä usein vaikeaa. On myös muistettava, että me kaikki olemme erilaisia ja toimimme eri tavoin. Kaikki vanhemmat eivät ole halukkaita osallistumaan varhaiskasvatuksen arkeen minimimäärää enempää, ja se tulee heille suoda. Kuitenkin kuten myös eräässä kyselyn vastauksessa nousi esille- olisi tärkeää, että kaikilla olisi mahdollisuus tuoda äänensä kuuluviin niin halutessaan. Varhaiskasvatuksessa työskentelee todellisia ammattilaisia, joilla olisi varmasti paljon annettavaa, jos vain syvämpi yhteys saataisiin muodostettua perheiden kanssa. Oli ilo tehdä työtä, kun tiesi sen olevan hyödyllinen työelämäkumppanille.

Lähteet

Painetut

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 18. painos. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa, määrällisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.

Sähköiset

Anttila, S. 2019. Kulku kohti yhteisöllisyyttä. Vanhempien osallisuuden toteutuminen pirkanmaalaisessa päiväkodissa. Viitattu 6.3.2023. [Microsoft Word - anttila-gradu.docx \(tuni.fi\)](#)

Eskelinen, A. 2020. Varhaiskasvatuksen asiakkaan sähköinen vaikuttaminen ja osallistuminen. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 4.3.2023. [Varhaiskasvatuksen asiakkaan sähköinen vaikuttaminen ja osallistuminen \(jyu.fi\)](#)

Isola, A., Kaartinen, H., Leemann, L., Läpäri, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. THL. Viitattu 3.3.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-917-0>

Jokinen, L. & Nieminen, A. 2019. Varhaiskasvatuksen tulevaisuuskuvat 2040- Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan tulevaisuustyön raportti. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 5.3.2023. [Varhaiskasvatuksen tulevaisuuskuvat 2040 \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Karila, K. 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus. Tilannekatsaus toukokuu 2016. Raportit ja selvitykset 2016:6. Opetushallitus. Helsinki. Viitattu 5.3.2023. [vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf \(oph.fi\)](#)

Karila, K. 2021. Varhaiskasvatuksen tutkintokoulutusten tuottama osaaminen. Julkaisussa Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisohjelma 2021-2030. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 6.3.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-876-2>

Karvi. 2019. Tilastoraportti varhaiskasvatuksen järjestämisestä 2019. Viitattu 30.4.2023. [Tilastoraportti varhaiskasvatuksen järjestämisestä 2019 - Karvi.fi](#)

Kivinen, T. Vanjusov, H. & Vornanen R. 2020. Asiakkaan ääni - osallisuus ja vaikuttamisen mahdollisuudet. Teoksessa Hujala, A. & Taskinen, H. Uudistuva sosiaali- ja terveysala. E-kirja. Tampere: Tampere University Press.

Lamminen, S. 2018. Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa -vinkkivihko. Viitattu 3.3.2023 [Vinkkivihko vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa.pdf \(theseus.fi\)](#)

Opetushallitus. 2014. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallituksen määräykset ja ohjeet 2016:1. Viitattu 4.3.2023. [Esiopetuksen opetussuunnitelmien perusteet | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

Opetushallitus. 2023. Mitä on varhaiskasvatus? Viitattu 3.3.2023. [Mitä on varhaiskasvatus? | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2023. Varhaiskasvatusta koskeva lainsäädäntö. [Varhaiskasvatukseen liittyvät lait ja asetukset - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö](#)

Repo, L., Paananen, M., Eskelinen, M., Mattila, V., Lerkkanen, M. -K., Gammelgård, L., Ulvinen, J., Marjanen, J., Kivistö A. & Hjelt, H. 2019. Varhaiskasvatuksen laatu arjessa - Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Helsinki: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Viitattu 3.3.2023. https://karvi.fi/app/uploads/2019/09/KARVI_1519.pdf

Rutanen, N. & Laaksonen, K. 2020. Äitien luottamuksen rakentuminen kasvattajiin varhaiskasvatuksen aloituksessa. Teoksessa Journal of Early Childhood Education Research 9(2), 349-372. Viitattu 7.3.2023. [Rutanen-Laaksonen-Issue9-2.pdf \(jyu.fi\)](#)

Talentia. 2023. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva. Viitattu 6.3.2023. [Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva | Talentia](#)

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2021. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 2.3.2023. [HTK_ohje_2012.pdf \(tenk.fi\)](#)

Varhaiskasvatuksen opettajan ammattieettiset ohjeet. 2020. Varhaiskasvatuksen opettajien liitto. Viitattu 3.3.2023. [6a555d2b-ammattieettiset-ohjeet_1.painos_low.pdf \(vol.fi\)](#)

Varhaiskasvatustilaki 540/2018. Viitattu 2.3.2023. [Varhaiskasvatustilaki 540/2018 - Säädökset alkuuperäisinä - FINLEX ®](#)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2022. Opetushallitus. Viitattu 3.3.2023. <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/8274670>

Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen, T., Parrila, S. & Sulonen, H. 2018. Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Tampere. Viitattu 2.3.2023. [Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset - Karvi.fi](#)

Vuorenmaa, M. 2016. Äitien ja isien osallisuus perheessä ja lasten palveluissa sekä osallisuuden yhteydessä olevat tekijät. Väitöskirja. Tampere: Tampereen Yliopisto. Terveystieteiden yksikkö. Viitattu 6.3.2023. [978-952-03-0019-7.pdf \(tuni.fi\)](#)

Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991. Viitattu 5.3.2023. [YLEISSOPIMUS lapsen oikeuksista - FINLEX ®](#)

Kuviot

Kuvio 1: Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön eri muotoja (mukailen Lamminen, 2018). ..	13
Kuvio 2: Päiväkodin sijainti maantieteellisesti.	24
Kuvio 3: Päiväkodin koko.	24
Kuvio 4: Päiväkodin toimintavuodet.	25
Kuvio 5: Huoltajien ideoiden ja aloitteiden huomioon ottaminen ja kysyminen.	26
Kuvio 6: Tiedottaminen huoltajille.....	26
Kuvio 7: Arjen näkyväksi tekeminen.	27
Kuvio 8: Huoltajien yhteiset tapahtumat.	27
Kuvio 9: Perheiden yhteiset tapahtumat.	28
Kuvio 10: Huoltajien mahdollisuudet toiminnan suunnitteluun.	28
Kuvio 11: Huoltajien mahdollisuudet toiminnan toteuttamiseen.	29
Kuvio 12: Huoltajien mahdollisuudet toiminnan arvioimiseen.	29
Kuvio 13: Huoltajien osallisuuden lisääminen päiväkodissa.	30
Kuvio 14: Huoltajien osallisuuden lisäämisen haastavuus.....	30
Kuvio 15: Henkilökuntaressurssien vaikutus huoltajien osallisuuteen.	31
Kuvio 16: Huoltajien töiden/ muiden kiireiden vaikutus heidän osallisuuteensa varhaiskasvatuksessa.	31

Liitteet

Liite 1: Kysely	40
Liite 2: Saatekirje	43

Liite 1: Kysely

Kysely päiväkodinjohtajille*Taustakysymykset*

Millä alueella päiväkotisi sijaitsee?

- Etelä-Suomi
- Itä-Suomi
- Länsi-Suomi
- Pohjois-Suomi

Montako ryhmää johdettavassasi päiväkodissa on?

- 1-2 ryhmää
- 3-4 ryhmää
- 5-6 ryhmää
- enemmän kuin 6 ryhmää

Kuinka pitkään päiväkotisi on ollut toiminnassa?

- alle 1 vuoden
- 1-5 vuotta
- 5-10 vuotta
- yli 10 vuotta

Käytössä olevat menetelmät

Mitkä seuraavista menetelmistä on käytössä päiväkodissasi lisäämässä huoltajien osallisuutta?

Huoltajien ideoiden ja aloitteiden huomioon ottaminen ja kysyminen

	kyllä	ei	en osaa sanoa
vasukeskustelut	☐	☐	☐
toiveidenpuu	☐	☐	☐
idea-/palautelaatikko	☐	☐	☐
hakutilanteeseen varattu reilummin aikaa keskusteluille	☐	☐	☐
toivepusseja	☐	☐	☐
vanhempainvartit	☐	☐	☐

Tiedottaminen huoltajille

	kyllä	ei	en osaa sanoa
ryhmä sosiaalisessa mediassa	☐	☐	☐
tiedotusvihko/reissuvihko	☐	☐	☐
tekstiviestit/Whatsapp-viestit	☐	☐	☐
eteisessä valkotaulu/liitutaulu tai muu vastaava	☐	☐	☐
viikko-/kuukausikirje	☐	☐	☐
blogi	☐	☐	☐
tiedotteet ulko-ovessa	☐	☐	☐
yrittäjien käyttämä ohjelma	☐	☐	☐

Arjen näkyväksi tekeminen huoltajille

	kyllä	ei	en osaa sanoa
viikko-ohjelma näkyvillä	☐	☐	☐
valokuvia näkyvillä	☐	☐	☐
valokuvia huoltajille päivän aikana	☐	☐	☐
pedagoginen dokumentointi	☐	☐	☐
päivän kuulumisten kertominen	☐	☐	☐
viikko-/kuukausikirje	☐	☐	☐

Huoltajien yhteiset tapahtumat

	kyllä	ei	en osaa sanoa
vanhempainillat	☐	☐	☐
etävanhempainillat	☐	☐	☐
vanhempainkahvilat	☐	☐	☐
osallisuusfoorumi	☐	☐	☐
vanhempaintoimikunta	☐	☐	☐

Perheiden yhteiset tapahtumat

	kyllä	ei	en osaa sanoa
toimintailta	☐	☐	☐
joulu-/kevätkuuhla	☐	☐	☐
retket	☐	☐	☐
hakutilanteessa non-stop toimintaa	☐	☐	☐
teemapäivät/ -illat	☐	☐	☐
isän- ja äitienpäivät	☐	☐	☐
avoimet ovet	☐	☐	☐
kirppari	☐	☐	☐
huoltajien vierailupäivät	☐	☐	☐
tärkeän aikuisen päivä	☐	☐	☐

Huoltajien mahdollisuudet toiminnan suunnitteluun

	kyllä	ei	en osaa sanoa
tapahtuman toimikunta	☐	☐	☐
ideapyynnöt	☐	☐	☐
kyselyt	☐	☐	☐
suunnittelu- ja arviointitilaisuus	☐	☐	☐

Huoltajien mahdollisuudet toiminnan toteuttamiseen

	kyllä	ei	en osaa sanoa
apukäsiksi toimintaan	☐	☐	☐
materiaalien pyytäminen/saaminen kotoa	☐	☐	☐
retkelle osallistuminen	☐	☐	☐
ammattiesittelyt	☐	☐	☐

Huoltajien mahdollisuudet toiminnan arviointiin

	kyllä	ei	en osaa sanoa
asiakaspalaute/kysely kotiin	☐	☐	☐
pikapalaute hymiöillä tms. eteisessä	☐	☐	☐

Ajatuksia osallisuudesta

Koetko, että huoltajien osallisuutta tulisi lisätä päiväkodissasi?

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

Koetko, että huoltajien osallisuuden lisääminen on haastavaa?

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

Koetko, että päiväkodin henkilökunnan resurssit vaikuttavat huoltajien osallisuuteen?

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

Koetko, että huoltajien kiireet/työt yms. vaikuttavat heidän osallisuuteen?

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

Haluaisitko sanoa jotain vielä kasvatusyhteistyöhön ja huoltajien osallisuuteen liittyen?

Liite 2: Saatekirje

Saatekirje

2.4.2023

Hei!

Olen sosionomiopiskelija Laurea-ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötä [REDACTED]. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millaisia huoltajien osallisuutta lisääviä menetelmiä Teidän varhaiskasvatusyksiköissänne hyödynnetään tällä hetkellä. Lisäksi tavoitteena on tuottaa myös uusia ideoita, joita voisitte hyödyntää jatkossa suunnitellessanne huoltajien osallisuutta lisäävää toimintaa.

Kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista ja anonymiä. Kenenkään henkilöllisyys ei käy vastauksista ilmi. Kyselyn vastauksia tullaan hyödyntämään opinnäytetyössäni sekä Teidän päiväkotien toiminnan kehittämiseksi. Opinnäytetyö tullaan julkaisemaan sähköisesti Theseus-tietokantaan. Jos teillä on kysyttävää opinnäytetyöstä tai kyselystä, otattehan minuun yhteyttä sähköpostitse.

Linkki kyselyyn on auki osoitteessa <https://elomake.laurea.fi/lomakkeet/21177/lomake.html>

Vastausaikaa on 12.4.2023 saakka.

Kiitokset jo etukäteen vastauksista ja aurinkoista kevään jatkoa!

Ystävällisin terveisin,

Pinja Tikkanen

pinja.tikkanen@student.laurea.fi